नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स।

धर्मोदय

नेपाल भाषाया लय्-पौ

द्रव्यरत्न,- असनटोल

स्व० पण्डित निष्ठानन्द

स्व० कविसिद्धिदास

स्व० कवियोगवीरसिं

स्व० मास्टर जगतसुन्दरमल

झीगु 'नेपाल भाषा' मन्दीरया

व्यंग स्तम्भ

वर्ष ७

पूर्ण संख्या ७४

कछला

बुद्ध संवत् २४९७

नेपाल संवत् १०७४

छगू अंकया ।=)

दच्छिया चन्दा ३)

"धर्मोदय"या परिवर्तन नियम

○—"धर्मोदय" धर्मोदय-सभाया ख्वाः पौ खः। थुकीया उद्देश्य धर्मोदय-सभायार्थं खः। तथापि थुकीया कर्म क्षेत्र उलि हे सीमित जुइ मखु। थ्व पत्रिका प्रत्येक शुक्लपक्षया प्रथम सप्ताह तकं पिहाँ वइ।

○—थुकीया दच्छिया ग्राहक चन्दा ३) खुलाया २) तथा छगू प्रतिया ।=)। न्यागु महीना निसें ग्राहक जुये फु। फत्रना हइगु घरी नमूनाया लागी छगू प्रति सितिं छ्वया हइ।

○—राजनैतिक खँ बाहिक मेगु धर्म, शास्त्र, कला, सभ्यता, पुरातत्व, साहित्य, इतिहास, थिति-रीति व भ्रमणात्मक खँ आदि विविध विषय सम्बन्धी लेख-कविता थुकी छापे जुइ। किन्तु विशेष याना बौद्ध-धर्म सम्बन्धि रचना छापे जुइ।

○—लेख, कविता, समालोचनार्थ सफू निगू प्रति तथा थुगु सम्बन्धे पत्र व्यवहार सम्पादकया नामे छ्वया हये माः।

○—सुं लेखक द्वारा प्रकट जूगु मतया उत्तरदायी सम्पादक गुबलें जुइ मखु।

○—प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवहार व चन्दा व्यवस्थापकया नामे छ्वया हये माः। पत्र व्यवहार यायेगु बखते थःगु ग्राहक संख्या, पूरा नां व ठिकाना बांलाक सीदयेक च्वया हये माः। मखुसा पत्रिका थ्यनि-गुली गोलमाल जुइ फु।

○—पत्रिका मकायेगु जुल धाःसा अथवा थःगु ठिकाना हेरफेर याये माल धाःसा लच्छि न्ह्यः हे व्यवस्थापकयात सूचना बिये माः। तर दच्छिया निको जक ठिकाना हीका बिये फइ।

○—यथा समय पत्रिका थ्यंक मवल धाःसा स्थानीय हुलाके बांलाक बुझे यानाः अनं ब्यूगु लिसः तया लच्छिया भित्रे पौ छ्वया हल धाःसा मेगु प्रति छ्वया हइ।

○—सम्पादकयात लेख छ्वया हयेगु बखते थःगु पूरा नां व ठिकाना च्वया हये माः। नां व ठिकाना बांलाक च्वया महल धाःसा लेख वा कविता छापे जुइ मखु। लेख लच्छि न्ह्यः हे सम्पादकया थाय् थ्यने माः।

○—लेख छखे पाखे जक च्वया हये माः। भोँया देपा व जःपाखे सी खालि याना, आखःन्व स्पष्ट व खँया त्वा सीदयेक च्वया हये माः।

धलः पौ

विषय	पौल्या
बुद्ध-वचनामृत—	
भगवान गौतम बुद्ध	
प्रभात (कविता)—श्री भगवती प्रसाद	६
गल्ली खिचा—श्री रत्नकुमार शाक्य	७
थेरी पूर्णिका—अनु०-'नुगः'	८
पासा ...! (गद्य कविता)—'श्रमण'	९
जिगु तृतीय तिब्बत यात्रा—भिक्षु अनिरूद्ध	१०
गांधी-वचन	१३
लेख गय् च्वयेगु ?—'यामा'	१४
गुलि गाः (कविता)—श्री देवेन्द्रराज 'याकः'	१५
पालि छु खः ?—भिक्षु जगदीश काश्यप	१६
प्याःगु पलक—कुमारी विद्यावती 'प्रभाकर'	१८
क्रोध (कविता)—भिक्षु विवेकानन्द	२०
क्वढ़ीयात धर्मशिक्षा—अनु०-कुमारी विद्यालक्ष्मी	,,
वायात—श्री विष्णु भगवान श्रेष्ठ	२१
सम्पादकीय	
समाचार	

●—लेख अथवा कविता प्रकाशिक यायेगु व मयायेगु, हनेगु क्वकायेगु अथवा संशोधन यायेगुया पूरा अधिकार सम्पादकयात दु। प्रत्येक लेखकतयत थः थःगु लेख व कविता छापे जूगु अङ्क छगू बिया हइ।

○ प्रकाशित जुइगु रचनाया प्राप्ति सूचना कार्यालये लेख थ्यना लच्छिया दुने तकं वइ। लेखया प्राप्ति सूचना लच्छि तकं नं मथ्यन धाःसा छिसं सीका दिसँ स्थानया अभावं वा लय्-पौया उद्देश्ययात अनुकूल मजुया छिगु रचना छापे यायेगुली असमर्थ जुल।

○—अप्रकाशित रचना लित छ्वया हये फइ मखु। उकिं लिसःया लागी वा अप्रकाशित रचना लित छ्वया हयेत टिकट तया हया दिये मत्य। थःगु रचनाया प्रतिलिपि छगू थःके तया तइ दिसँ।

○ नीदँ थुखेयागु सुयागुं रचनाया अनुवाद याना छ्वया हया दी बले नापं मूल लेखकयागु अनुमति पत्र दुसा जक छापे याना बिये फइ। नीदँ उखेयागु रचनाया अनुवाद छ्वया हया दी बले सुयागु रचना गनं कयाः अनुवाद याना दियागु थ्व नं तया हया दिये माः।

"भासये जोतये धम्मं"

सम्पादक :—भिक्षु महानाम "कोविद"

वर्ष ७	कलकत्ता	कार्तिक वि० सम्वत् २०१० नवम्बर ईश्वी सन् १९५३	अङ्क १

बुद्ध वचनामृत

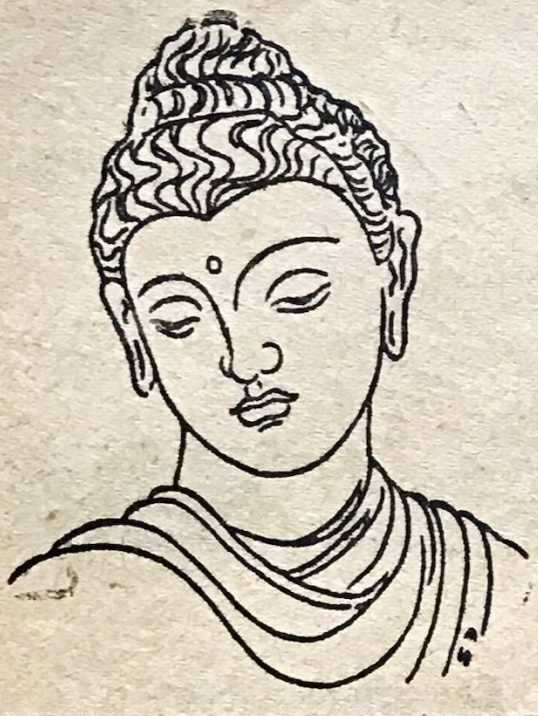
नांगां च्वनेवं, जटा धारण यायेवं, ध्याचले च्वनेवं, मनःसे च्वनेवं, बें द्यनेवं, धुलं बुला च्वनेवं, पुतहुं जक च्वनेवं हे तुं इच्छा निरोध जुयाः शुद्धम्ह जुइ मखु।

तिसा वसतं तिया च्वंम्ह जूसां यदि सम्यक् आचरण याना शान्त-दान्त जुया, सर्वदा ब्रह्मचारी जुया, सकल प्राणिपिनिगु उपरे दया-करुणा तया च्वं च्वन धाःसा वयात श्रमण धका धाइ।

—धम्मपद

भिक्षुपिं ! बुद्धया धर्म व विनय त्वपुयां उन्नति व उज्ज्वल जुइ मखु, उलाः हे जक उन्नति व उज्ज्वल जुइ।

—अंगुत्तर निकाय

भगवान गौतम बुद्ध

[थ्व त्रिपिटकाचार्य भिक्षु जगदीश काश्यप एम्० ए० नं अनुवाद याना बिज्यागु मिलिन्द-प्रश्नया बिच्चे बिच्चेयागु छुं अंश खः। 'भगवान बुद्ध सु ?' थ्व प्रश्न न्ह्यःने तया थुकीया उत्तर रूपयागु उखें थुखें च्वंगु अंश अनुवाद याना बियागु खः। धात्थें ला झीसं थ्व प्रश्न गबलें नुगःले मह: 'भगवान बुद्ध सु ?' छकलं हे थ्व बिचा यायेगु अनुचित नं सम्झे जुइ। खः, 'वसपोल सु ?' झीसं बांलाक अबले हे सीके फइ, गबले झीपिं क्लेशं मुक्त जुइ। किन्तु, 'वसपोल गुजाम्ह ?' 'वसपोल बुद्ध गथे जुल ?' 'वसपोलं कना बिज्यागु धर्म गुजागु ?' थ्व बिचा यायेगु छुं अपराध जुइ मखु। झीसं वसपोलयात गुलि म्हसीकी अथवा वसपोलया गुण खंकी, उलि हे झीगु श्रद्धा दृढ़ जुइ। प्रस्तुतः लेखे वसपोलयात बांलाक म्हसीका बिज्याम्ह महास्थविर नागसेनं राजा मिलिन्दयागु प्रश्नया बिया बिज्यागु लिसः खः। आशा याना, पाठकपिसं बांलाक ब्वनाः वसपोलया प्रति दुगु थःगु श्रद्धा बःलाकी।] —सम्पादक

भगवान बुद्ध अनुत्तर खः [१]

मिलिन्द जुजुं धाल—भन्ते ! छु भगवान बुद्ध अनुत्तर (परम श्रेष्ठ) खः ला ?

खः महाराज ! भगवान बुद्ध अनुत्तर खः।

भन्ते ! छलपोलं मखंकं हे वसपोल अनुत्तर धका गय् सिल ?

महाराज ! गुमिसं महासमुद्रयात मखं, इमिसं मस्यू ला समुद्र साब विशाल, गम्भीर एवं अथाह खः, गुकी गंगा, यमुना, अचिरवती, सरयू, मही न्यागू तःतःधंगु नदी वना ल्वाक ज्याः वन। समुद्रे लः अपोम्ह जुइ मखु ?

भन्ते ! इमिसं नं थ्व स्यू।

महाराज ! वथें हे निर्वाण प्राप्तयाःपिं वसपोलया उत्तम उत्तमपिं श्रावकपिं स्वयाः थ्व सीके फु, वसपोल अनुत्तर खः।

भन्ते ! ठीक धया बिज्यात।

\+ \+ \+

जुजुं धाल—भन्ते ! छु बुद्ध अनुत्तर धका झीसं सीके फु ला ?

महाराज ! सीके फु।

भन्ते ! गथे ?

महाराज ! न्हापा छम्ह तःधंम्ह लेखक जुयावन।

बमागु नां तिष्य स्थविर खः। बसपोल थ्व लोकं बिज्यागु ता दये धुंकल, एनं मनूतपूसं बसपोलयात गथे म्हसीकल ?

भन्ते ! बसपोलं च्वयातःगु लेख स्वया।

महाराज ! अथे हे गुम्हसिनं धर्मयात स्यू, वं भगवान बुद्धयात स्यू। कारण बसपोलं हे व धर्मया उपदेश याना बिज्यागु खः।

भन्ते ! छलपोलं बांलाक थुइक कना बिज्यात।

भगवान बुद्ध सर्वज्ञ खः [२]

जुजुं धाल—भन्ते ! छु बुद्ध सर्वज्ञ व फुक खना बिज्याम्ह खःला ?

खः महाराज !

भन्ते ! अले छायू बसपोलं क्रमशः गबले गथे माल अबले अथे अथे शिक्षापद (विनय) या उपदेश यात ? छकलं हे फुक विनयया उपदेश छायू मयात ?

महाराज ! छु छिसं थुजाम्ह वैद्य म्हस्यू ला, गुम्हसिनं दक्क रोगया वास स्यू।

भन्ते ! जि उजाम्ह वैद्य म्हस्यू।

महाराज ! वं रोग जुइ बले जक वास बी ला कि रोग मजुइ बले नं वास बी ?

भन्ते ! रोग जुइ बले जक वास बी, रोग मजुइ बले बी मखु।

महाराज ! अथे हे भगवान सर्वज्ञ तथा सर्व द्रष्टा जूसां नं विना उचित अवसर मवेकं थः श्रावकपिंत शिक्षापदया उपदेश बी मखु। उचित अवसर वेव हे जक उगु शिक्षा जीवन भर पाले यायेगु उपदेश बिया बिज्याइ।

भन्ते ! छलपोलं ठीक धया बिज्यात।

भगवान बुद्धया ब्रह्मचर्य [३]

जुजुं धाल—भन्ते ! भगवान बुद्ध ब्रह्मचारी मखु ला ?

खः महाराज ! बसपोल ब्रम्हचारी खः।

भन्ते ! अथेसा बसपोल ब्रम्हाया शिष्य जुल।

महाराज ! छु छिकपिनि छम्ह निम्ह राजकीय किसि मदु ला ?

भन्ते ! दु।

महाराज ! छु व किसि गबलें क्रोचंथें नाद मयाः ला ?

भन्ते ! क्रोंचनाद नं याः।

महाराज ! एसा ला व क्रोंच (पंक्षी विशेष)या शिष्य जुल।

भन्ते ! थथे गबले ज्वी ?

महाराज ! ज्यू, आः छिं नं छको धया दिसँ—ब्रम्हायाके बुद्धि दु कि मदु ?

भन्ते ! ब्रम्हायाके नं बुद्धि दु।

महाराज ! एसा, ब्रम्हा नं भगवान बुद्धया शिष्य जुल।

भन्ते नागसेन ! छलपोलं धात्थें हे धया बिज्यात।

बुद्धया निष्कलंकता [४]

भन्ते नागसेन ! छु बुद्ध भगवान बुद्ध जुयाः थःगु सारा पापयात भष्म यात ला अथवा उकी भति भति ल्य नं ल्यंकल ?

महाराज ! फुक्क पापयात भष्म याना हे भगवान बुद्ध जुया बिज्यात। बसपोलया छकूवा हे पाप ल्यं मदु।

भन्ते ! बसपोलयात छुं शारीरिक कष्ट जू ला ?

जू, महाराज ! राजगृहे बसपोल भगवान बुद्धयात ल्वहँ टुक्कां छको कःगु दु। छको आंव (आउँ, आम) जूगु दु। ल्वाथे गड़बड़ जूगुलिं जीवकं बसपोलयात जुलाब छको नं ब्यूगु दु। छको फय् स्यना स्थविर आनन्दं बसपोलयात क्वाः लः हया ब्यूगु दु।

भन्ते ! यदि भगवान बुद्धं थःगु फुक्क पाप भष्म

याये धुंकूगु खःसा थ्व खँ भूठ खः कि वसपोलयात नं शारीरिक कष्ट सहयाये माल। हानं यदि वसपोलं शारीरिक कष्ट सहयाःगु हे यथार्थ खःसा थ्व खँ भूठ खः कि वसपोलं सारा पाप भष्म यात। भन्ते ! विना कर्म मदेकं सुख व दुःखया भोग याये हे माली मखु। कर्म दुगुलिं हे सुख दुःख जुल। थ्व छगू दुविधा खः, गुगु छलपोलया न्ह्यःने तयाच्वना। थ्व बांलाक छुटे याना सम्झे याना बिज्याहुं।

महाराज ! फुक्क वेदनाया मूल कर्म हे जक जुइ मखु। वेदना जुइगुया च्यागू कारण दु, गुगु कारणं संसारया फुक्क प्राणिपिसं सुख, दुःख भोग यानाच्वनी। व च्यागू थ्व खः—(१) वायु स्यनीगु, (२) पित्त प्रकोप जुइगु, (३) कफ बढ़े जुइगु, (४) सन्निपातया दोष जुइगु, (५) ऋतु बदले जुइगु, (६) नये त्वनेगुली गड़बड़ जुइगु, (७) बाह्य प्रकृतिया प्रभाव, (८) थःगु कर्मया फलं जुइगु। थ्व हे च्यागू कारणं प्राणिपिसं नाना प्रकारया सुख दुःख भुगते यानाच्वनी।

महाराज ! गुमिसं थथे माने यानाच्वनी कर्मया हे कारणं मनूतयत सुख दुःख भोग याये माली, थ्व बाहिक मेगु छुं कारणं वेदना जुइ मखु, इमिगु थुजागु धारणा गलत खः।

भन्ते नागसेन ! अथेसां मेगु न्हेगू कारणया मूल नं कर्म हे खः। छाय् धासाः व फुक्कं कर्मया हे कारणं उत्पन्न जुइ।

महाराज ! यदि फुक्क दुःख कर्मया हे कारणं जुइगु जूसा ला उकीयात भिन्न-भिन्न प्रकारं विभक्त याये फइ मखु। महाराज ! फयू स्यनीगुया भिगू कारण दु—(१) सर्दी, (२) गर्मी, (३) नये पित्याइगु, (४) प्यास, (५) अति भोजन, (६) आपाः दना च्वनेगु, (७) आपाः परिश्रम यायेगु, (८) ब्वाँयू ब्वाँयू वनेगु, (९) बाह्य प्रकृतिया प्रभाव, (१०) थःगु कर्मया फल। थ्व भिगू कारण मध्ये न्हापांगु गुंगू पूर्व जन्मया वा मेगु जन्मया कारणं जुइगु मखु। थुगु हे जन्मं जुइगु खः। उकिं थ्व धाये मफु, फुक्क सुख दुःख कर्मया कारणं हे जुइगु खः।

महाराज ! पित्त कुपित जुइगुया नं स्वंगू कारण दु—(१) सर्दी, (२) गर्मी, (३) कुबेलाय् भोजन यायेगु। महाराज ! कफ बढ़े जुइगुया नं स्वंगू कारण दु—(१) सर्दी, (२) गर्मी, (३) नये त्वनेगुली ल्वाक बुक जुइगु। थ्व स्वंगू दोष मध्ये छगू जुइगुलिं हे कष्ट जुइगु खः। थ्व नाना प्रकारया कष्ट थःगु हे कारणं उत्पन्न जुइगु खः। महाराज ! थुगु रूपं कर्मया फलं जुइगु शारीरिक कष्ट साब हे कम। आपाः ला मेमेगु कारणं जुइगु खः। मूर्खपिसं फुक्क कर्मया फलं हे जुइगु धका सम्झे जुइ। बुद्धयात तोता मेपिं सुनां नं थ्व धाये मफु सुयागु कर्म गन तक दु।

महाराज ! भगवान बुद्धया तुती छगो ल्वहँ टुक्कां कयाः घाः जुल उकीया कष्ट न वायु स्यना जूगु खः न पित्त प्रकोपादि दोषं हे जूगु खः। किन्तु संयोग वश छुं घटना जूगुलिं जुल। महाराज ! सलं सः द्वलं द्व दँ न्हापानिसें देवदत्त भगवानया वैर जुया वयाच्वंगु खः। व हे वैरया कारणं वं पहाड़या च्वकां छगो ल्वहँतं भगवानयात केकल। किन्तु मेगु ल्वहँते हाःगुलिं भगवान बुद्धयात मलात तथा व हे टक्करं छकू ल्वहँ टुक्का तिं न्हुयाः भगवान बुद्धया तुती कयाः हि पिहाँ वःगु खः।

महाराज ! थ्व कष्ट भगवान बुद्धया कर्म फलया कारणं अथवा सुनानं याःगुलिं हे जूगु खः। मेगु खँ थुकी मदु। गथे कि बुँ मभिगु कि पुसा मभिगु निगू दोषं यानाः नं मा बुया वइ मखु। प्वाथे गड़बड़ जुइगु कि भोजनया दोषं कि अपचं खः। महाराज वथें हे थ्व कष्ट कि भगवान बुद्धया कर्म फलं अथवा सुनानं याःगुलिं जुल। थुको मेगु स्वंगूगु कारण मदु।

महाराज ! कर्म फलया कारणं बा नये त्वनेगु

गड़बड़या कारणं भगवान बुद्धयात गबलें कष्ट मजू। मेगु ल्यंगु खुगू कारणं वसपोलयात गबलें गबलें कष्ट जू। किन्तु, कष्टे थुलि शक्ति मदु कि भगवान बुद्धया प्राण काय्। महाराज! ल्यंगू महाभूतं बने जूगु थ्व शरीरे सुख दुःख ला जु हे जुइ।

१—महाराज! आकाशे छगो चागः वां छ्वे व बेँ कुतुं वइ। अले छु, व पृथ्वीया न्हापाया कर्मया फलं वयात थुगु रूपं जोरं केकाः (चीकाः) च्वने माःगु। जुइ ला?

मखु भन्ते! वया भिं मभिंगु कर्म गथे दइ। गुकिं वं सुख व दुख भोग याइ। व पृथ्वीया कर्म फलं मखु किन्तु सुनानं च्वे वां छ्वःगुलिं हे थथे कुतुं वयाः कः वःगु खः।

महाराज! थुगु हे रूपं भगवान बुद्धयात पृथ्वीथें सम्झे जुया दिसँ। पृथ्वीले विना छुं कर्म फलं चागः कुतुं वया लाः वइ, अथे हे भगवान बुद्धयात नं विना कर्म फलं हे वसपोलया तुती ल्वहँतं कः वल।

२—महाराज! मनूतयूसं बेँ गाः म्हुइ। छु व वयागु थःगु पूर्व कर्मया फलं हे अथे म्हुइका च्वने माःगु ला?

मखु, भन्ते!

महाराज! थथे हे भगवान बुद्धया तुती व ल्वहँ कुतुं वःगुयात नं सम्झे जुइ माः। भगवान बुद्धयात आंव जुल व नं वसपोलया कर्मया कारणं मखु किन्तु सन्निपात जूगुलिं खः। वसपोलयात मेमेगु कष्ट जूगु नं वसपोलया कर्म फलया कारणं मखु अपितु बाकि खुगू कारणं हे जूगु खः।

महाराज! संयुक्त निकायया मोलीयसीवक धैगु श्रेष्ठ सूत्रे स्वयं देवातिदेव भगवान बुद्धं धया बिज्यागु दु—'सीवक! संसारे गुलिं कष्ट ला पित्त कुपित जुया जुइगु खः। थुकीयात थःमं नं सीके फु हानं मेपिसं खः धका स्वीकार याइ। सीवक! गुम्ह श्रमण वा ब्राम्हणं थथे माने याइ हानं धाइ फुक्क सुख, दुःख तथा अनुभव थःगु कर्म फलया कारणं हे जुइ, इमिसं थःगु ज्ञान व मेपिसं माने यागु खँ, निगूयात नं त्वपुया बी। उकिं जिं धया—थथे माने यायेगु भूल खः। कफ, वायु, सन्निपातं जुइगु कष्टया विषये नं थथे हे धका सीके माः। स्वयं नं उकीयात सीके फु। हानं संसारे फुक्क मनूतयूसं अथे हे माने नं याना वयाच्वंगु दु। सीवक! गुपिं श्रमण व ब्राम्हणपिसं थथे माने याइ हानं धाइ कि फुक्क अनुभव, सुख, दुःख वा नसुख न दुःख थःगु कर्म फलया हे कारणं जुइ, इमिसं थःगु ज्ञान व मनूतयूसं माने याना वयाच्वंगु खँयात त्वपुयाः बी। उकिं जिं धया—थथे माने यायेगु भूल खः।"

महाराज! थुकिं सारांश थ्व पिहाँ वल फुक कष्ट कर्मया हे कारणं भोग याइ मखु। छिसं पूरा विश्वास याना थ्व माने याना दिसँ, भगवान बुद्ध जुइत न्हापां हे थःगु फुक्क पाप भष्म याये माः।

ज्यू हवस भन्ते! जिं थ्व स्वीकार याये।

बुद्धया सुं आचार्य मदु [५]

भन्ते नागसेन! भगवान बुद्धं धया बिज्यागु दु—

'न जि सुं गुरु दु,
न जि समानम्ह सुं दु,
देव मनुष्य सहित सारा संसारे,
जिम्ह जोरा सुं हे मदु।'

नापं हे थ्व नं धया बिज्यागु दु—'भिक्षुपिं! आलारकालाम जिम्ह गुरु खः। हानं जि वया शिष्य। एनं वं जित थः समानगु स्थाने फेतुकल। सम्मान यात।' भन्ते नागसेन! यदि बुद्धं 'न जि सुं गुरु दु...' धया बिज्यागु ठीक खःसा 'भिक्षुपिं! आलारकालाम जिम्ह गुरु खः...' धया बिज्यागु मखु जुइ। यदि हानं 'भिक्षुपिं! आलारकालाम जिम्ह गुरु खः...' धया बिज्यागु हे यथार्थे खःसा 'न जि सुं गुरु दु...'

धया बिज्यागु खइ मखु। भन्ते ! थ्व नं छगू दुविधा खः ०।

महाराज ! बुद्धं थ्व निगू नं धया बिज्यागु धात्थें खः। किन्तु, 'भिक्षुपिं ! आलारकालाम जिम्ह गुरु खः···।' धया बिज्यागु बुद्ध ज्वी न्हाःयागु खँ खः। अबले वसपोल सम्यक् सम्बुद्ध मजूनि, 'बोधिसत्व' तिनि। थ्व अबले गुरु दुगुया खँ खः।

महाराज ! सम्यक् सम्बुद्ध जुइयां न्हापा बोधिसत्व समये वसपोलया न्याम्ह आचार्य दु, गुपिके स्यना कयाः वसपोलं थःगु समय व्यतीत यात।

भन्ते ! न्याम्ह गुरु सु सु ?

महाराज ! उपिं च्याम्ह ब्राम्हण गुपिसं बोधिसत्व जन्म जुइवं वयाः वसपोलयागु लक्षणयात कन। इमिगु नां—राम, धज, लक्षण, मन्ती, यज्ञ, सुयाम, सुभोज तथा सुदत्त खः। थुमिसं वसपोलया स्वस्तियात कनाः वसपोलयागु रक्षा यात। थुपिं नं छगू प्रकारया आचार्य खः।

महाराज ! वसपोलया निमम्ह आचार्य सब्बमित्त धयाम्ह ब्राम्हण खः। व कुलीन, उदिच्चया उच्च कुलया, शब्द शास्त्रया ज्ञाता, वैयाकरण व वेदया खुगू अंगया नं पण्डित खः। जुजु शुद्धोदनं वयात आपालं धन बिल तथा लुँयागु कलशं संकल्प यानाः कुमार सिद्धार्थयात विद्याध्ययन निंतिं लः ल्हात। व वसपोलया निमम्ह आचार्य खः।

महाराज ! वसपोलया स्वमम्ह गुरु उम्ह देवता खः, गुम्हसिनं वसपोलया हृदये ज्ञान मालेत छें पिहां वनेगु निंतिं उत्सुक याना बिल, हानं गुम्हसिगु खँ न्यनाः वसपोल थःगु राजमहले च्वने मफुत, छें पिहां वन। व देवता वसपोलया स्वमम्ह आचार्य खः।

महाराज ! प्यमम्ह आचार्य थ्व हे आलारकालाम खः।

महाराज ! न्यामम्ह रामपुत्र उद्दक वसपोलया आचार्य खः।

महाराज ! सम्यक् सम्बुद्ध जुइयां न्हापा बोधिसत्व जुया च्वं बले वसपोलया न्याम्ह आचार्य दु। किन्तु, थुपिं फुक्कं लौकिक खँ स्यंपिं आचार्य खः। लोकोत्तर धर्मे सर्वज्ञ बुद्धयात स्यनीम्ह सुं आचार्य मदु। महाराज ! बुद्धं स्वयम् हे बुद्धत्व प्राप्त याना बिज्यागु खः। वसपोलया थ्व विषये मेम्ह छम्ह हे आचार्य मदु। उकिं थ्व नं बुद्धं स्वयं धया बिज्यागु ठीक खः—

'न जि सुं गुरु दु,
न जि समानम्ह सुं दु,
देव मनुष्य सहित सारा संसारे,
जिम्ह जोरा सुं हे मदु।'

भन्ते नागसेन! ठीक खः, आः जिं थुल।

प्रभात

—श्री भगवती प्रसाद

निद्रा देवीया मुले च्वना
सपना लोके जूपिन्त
न्यखां घोषणा यानाच्वन सो—
—वयागु सुन्दर सन्देश—
"थ्यन न्हि उम्ह ला उदयाचल क्वे
थःगु प्रभा पिकया वःम्ह"
शीघ्र खुँ बिसिवंथें तम बिसिवन
"छाय् थन्य न्होगुलुतयूत" धका।

ब्योमे नगु सुल, सौदत सकतां
विश्व-पुखूया लः त्वील,
शैल-च्वकां छुं चाक् मक लाःगु
कुति वल चागःथें च्वंक।
वस्तु गुगुं पुखुली वांछु सा
ल्वीगु लखे वृत्ताकार,
अय् हे उगु चाःगया चाःचाः
बंगु चक्कं थुगु विश्वे।

गल्ली खिचा

श्री रत्नकुमार शाक्य

गल्लीया खिचा—न वया ज्या दु न फुर्सत हे ! व न्ह्याबलें विना उद्देश्यं लुकु लुकुं चाःहिला हे च्वनी। वयागु पलाखे न गुबलें तेज दु, न वयागु व पलाखे भतिचा सुस्ती भाव हे। व वना हे च्वनी, न्ह्याबलें जुया हे च्वनी बेसुर व बेमतलबं। वया वनेगु न बेला दु, न चा, न न्हिया ल्याः। आँधी व तूफानं वयात पनी मखु, न चान्हेसिगु व अन्धकारं हे पनी। व थःगु पलाखं वना हे च्वनी। अले व वं व वं वयागु व पलाखे गन भति थकावट वइ, अन हे व दौ—व चाहे समुद्रया सिथे हे थजु अथवा हिमालयया च्वका हे थजु। अन हे आसन जमे याना फेतुइ, विश्राम याइ।

वयागु न छुं अधिकार दु, न छुं कर्तव्य हे। न वयागु छैं दु, न थःगु दुनिया। व हाःनाः सुं मदुम्हथें लटं फटं थःगु ताःले जुयाच्वनी। सुं दयालुं स्वागत याःसा व गम्के जुया मच्वं। सुं दातां चिप भच्चा वां छ्वया ब्यूसां वं अस्वीकार याइ मखु। तर व हे छक्कू टकड़ाया लागी गनं छथाय् कुरे जुया च्वनीम्ह नं व मखु। हानं सुं पाखण्डीं नायूगु सःलं सःतूसा न्हिपं संका व वनी। किन्तु, सःता लात नका हःसां झमटे यानाः ल्वाना मच्वं। व सरासर हे लिहाँ वइ। वं स्यू वयागु छुं अधिकार मदु, न थःहे। अय्नं व नामर्द तथा ग्याफर मखु, छाय् कि व गुबलें मख्वः ख्वाः त्वपुया। न वं गुबलें इपिं खनाः मनं मनं तँ हे पिकाः, छाय् कि वं स्यू, व अनुत्तराधिकारी प्राणि खः। हानं कष्ट सह यायेगु वयागु कपाले व जातले हे च्वया तःगु दु।

प्रकृति हे वयात तिरस्कार यात। वं हे वयात जन्मं निसें ठकर नयेगु स्यन। आः उकिं वं ठकरया भ्याः हे परवाह मतः। दुनिया व खनां चाहे न्ह्यु, चाहे वयागु बदनाम हे या, वं छुकीयां वास्ता मतः। वयात नाना प्रकारया दोषारोपन थया, बजारे दथ्वी बदनाम हे थया, वं उकी ध्यान मब्यू। व ला थःगु ताःले चुपचाप न्ह्यां वना हे च्वनी, छाय् कि वं फुकसितं म्हसीका तःगु दु, खंका तःगु दु। दुनिया वं खंगु दु, एनं दुनियाय् व न्ह्याबलें क्व ह्यं!!

थेरी पूर्णिका

पूर्णिका अनाथपिण्डिकया छम्ह दासीया म्हाय् खः। भगवान बुद्धया अमृतोपदेश न्यना वयात जागृति प्राप्त जुल। थःगु दासी जीवने हे श्रोतापत्ति फल वं प्राप्त यात। छन्हु पूर्णिका लःका वं बले लखं मोल्हुइव पाप कटे जुइ धैगु विश्वास याइम्ह उद्दक शुद्धिक ब्राम्हण नाप लात। वयात शुद्धाशुद्धया बारे, पाप पुण्यया विषये आपालं उपदेश बियाः बुद्ध-धर्मया अनुयायी यात। फलतः थ्व खँ अनाथपिण्डिकं सीवं वयात प्रेरणा व अनुमति बिया भिक्षुणी-संघे दु छ्वत।

पूर्णिकां थःगु व हे संलापया प्रत्यवेक्षण याना थुगु रूपं हर्ष व उमंगया ध्वनि व्यक्त यानाच्वनी—

[१]

जि पनिहारिन खः
जिगु ज्या न्यावलें ल्हूयेगु लः
स्वामिपिनिगु दण्डया भयं
इमिगु क्रोध पूर्ण कठोर वचनं
जुयाः पीड़ित
तुति क्वाटा काटा म्हू बले नं ल्हयेमाः लः।

[२]

तर,
"ब्राम्हण !
छ छु भयं भयभीत जुयाः
थुजागु ख्याउँगु नदी क्वाहाँ वना,
न्यावलें शीत-कष्ट सह याः वना ?"

[३]

"पूर्णिका !
छं स्यूसां नं कारण छाय् न्यना ?
पाप कर्मया फल अवरोहनार्थ,
यानागु थ्व पुण्य-कर्म।
छु, थ्व नं छं मस्यू ला ?

[४]

थःगु हे पाप कर्म थजु,
चाहे व युवावस्थाया,
चाहे वृद्धावस्थाया,
मुना च्वंगु पाप हे थजु,
मोल्हुइव व फुकं कटे जुइगु।"

[५]

"मोल्हुइव पाप कटे जुइ,
अह, छंत थ्व सुनां धाल ?
थ्व ला,
अज्ञानी मूर्खयात अज्ञानी मूर्खं हे
बीगु खः उपदेश।

[६]

पाप कटे जूसा लखं यदि
ब्याँ, काबले, सर्प, मगरादि,
जलचर दक्क हे,
निश्चय स्वर्गे थ्यनी।

[७]

यदि लखं मोल्हुया पाप फूसा,
ला मीपिं दुगु, फा, मृगया,
प्वत, खुँत व हत्यारा
फुकं पाप-कर्म याये धुंका लखं मोल्हूसा,
छु, फुक पाप फुना मवनी ला ?

[८]

यदि हानं नदी मोल्हुइवं
पाप-कर्म चुइकः यंकूसा,
अले छु छंगु पुण्य-कर्म जक
लखं चुइक मयंकी ला ?
ब्राम्हण,
अले छु छंके ल्यन ?

[९]

ब्राह्मण !
यदि छं ब्रम्हया भयं हे मात्र
थ्व खुवाउँ सहयानागुसा,
हुँ, शीतं रक्षाया थःगु देहयात,
बी मते पीड़ा वयात ।"

[१०]

"जि कुमार्गे लानाच्वन,
देवी ! आर्य-मार्गे थ्यंकल छं जित थन,
देवी !
थ्व स्नान-वस्त्र बियाच्वना छंत दान ।"

[११]

"ब्राम्हण !
छंके हे ति, आम छंगु वस्त्र,
जित थुकीया मदु इच्छा,
हां, यदि छंत भय दुसा दुःखया,
यदि छंत दुःख मयसा,
छं
खंक वा मखंक पाप-कर्म याये मत्ये ।

[१२]

आः वा अले,
वर्तमाने वा भविष्ये,
ल्हातल यदि छं पाप-कर्मे
मदु उकोया दुःखं मुक्त सम्भव हे,
यत्थाय् बिसिहुँ छ चाहे,
तर मुक्त जुइ मखु भ्याः हे !

[१३]

यदि दुःखया भय दुसा
छंत मयया दुःख,
हुं ; बुद्ध, धर्म, संघया शरण,
पालन या सदाचरण,
जुइ छंगु सदा कल्याण ।"

[१४]

"जि बुद्ध, धर्म व संघया
शरणे वना,
पालन याये सदाचरणया
व जिगु मंगलकारी जुइ मा ।

[१५]

न्हापा जि,
नां हे जक ब्राम्हण,
आः थौं धात्थें जुल ब्राम्हण,
स्वंगू विद्याया ज्ञाता,
वेदज्ञ ब्राम्हण,
वेद तथा वेदांगया श्रोत्रिय,
स्नातक ।"

—[थेरी गाथा]—
अनु०—'नुगः'

—'श्रमण'

पासा !....

पासा,
छ छुं हे मखु,
केवल मि छकू चा,
तर,
सी जक मते !
गुबलें फयूया साथ कया,
छु छं राजप्रासाद नौ याये मफु ला
मित्र,
छ छुं हे मखु
हिम-कण हे का मयेल !
तर
पुष्प-हृदये बलि बियाः
वया शरीरे कम्पन हये फु,
थः नायाः वया हृदय खुवाउँका ला बी फु ?
सखे,
छं सुं हे मदु,
छुं हे मदु,
किन्तु,
थःगु न्यपु ला छंके दु ?

तिब्बतया राजधानी ल्हासा— [थंगु थँला अंकनाप सम्बन्ध]- —भिक्षु अनिरुद्ध

जिगु दुतीय ल्हास गमनस जि १५ दँ दुबले त्वता वयागु ल्हासा शहर व आः जि ३७ दँ दये धुंकल। थुलिमछि दीर्घ कालया भितरे ल्हासा शहर गाक्कं हे परिवर्तन जुया च्वने धुंकल जुइ धैगु मती खः। तर अन थ्यंका स्वया बले नाकं ला पानाः च्वंथें मच्वं। थ्व दँ मछि दये धुंकूगु खँ, भति भति ला गबले पाना मच्वनी। एनं, बयान स्वये बले ला शहर हे म्हसीके फइ मखुत ला धयाथें च्वं। न्हू थ्यंकः बयाच्वंपिं चिनिया-तय्सं ल्हास देशयात नूतन जीवन बीगु गाक्कं हे उद्योग यानाच्वंगु खने दु। छुं उन्नतियागु साधन मदु थाय् जुया निंति मेमे थाय्थें ल्हासे याकनं उन्नति याना हये अःपु जुइथें मच्वं! तर नीति शास्त्रे ला थथे धया तःगु दु—

नात्युच्च शिखरो मेरूर्नाति नीचं रसातलम्।
व्यवसाय द्वितीयानां नाप्य पारो महोदधिः॥

उद्योग याइम्ह व्यक्तियात सुमेरू पर्वतया च्वका नं ताःजा मजू, पाताल नं गाःवं मजू, समुद्र पारी वने धयागु नं थाकुगु ज्या मखु।

ल्हासे थ्यंखुनु संझाकाती पाको छचा अथेक चाः ह्यू वना। गनं गनं छेँ भयाले गमला झोलाक तया स्वां ह्वेका तःगु स्वांमा खना बले न्हापा मचा बले ल्हासे हाला जुयागु 'ल्हासा पाको नांला मेतो नामे नाचो…' धयागु म्यें छपु लुमना वल तर सुयातं कने मछाः। जिगु अश्योगु बाल्य जीवन स्वदँ तक ल्हासे बिते जूगु खः। तर उकीया वर्णन थन आवश्यक मदु।

ल्हासे चिनियात द्वाहाँ वस्यें निसें उन्नति व पतन नितां नाप नापं हे जुयाच्वन। लँ, बिजुली, एरोड्राम निर्माणया नाप नापं मनूतय्त अन्न पानया समस्या झन झन जटिल जुजूं बयाच्वन। जाकि छगू मन (पार्थि झिफा) या सत्याति काः धाःगु ताया। चीनं निसें अन्नयागु व्यवस्था यायेत लँ तयार जूगु मखुनि। यदि चीन सरकारं थुकीयागु याकनं हे सुव्यवस्था याना बी मफुत धाःसा ल्हासयापिं अशरण दरिद्र जनतापिंत नसां याना तःधंगु हे आफत परे जुया वइगु अवश्यंभावी खने दु। आः नं गरीब जनतापिसं ल्हासे आहार पानया लागी नौवत नया च्वंगु अत्यन्त दयनीय तथा हृदय ग्राही जू।

नेपा व ल्हासाया सम्बन्ध

ल्हास व नेपाया व्यापारिक सम्बन्ध आः जक मखु, न्हाःपा न्हापा ल्हासे लक्सिंतय्गु निवास स्थान जुया च्वं बले सिंहसार्थ आज्जुया पालें निसें घनिष्ट सम्बन्ध दयाच्वंगु खँ प्राचीन इतिहासं न्यं वाना च्वंगु जक मखु, अपितु अबलेयागु देगः आदि चिन्हं समेतं थौं तकं प्रमाण बियाच्वन। व जक मखु पुरुषार्थवान तःछेँ बाहाया सुर्थवज्रथें जाःपिं गुरूजुपिसं ल्हासे नेपायागु कीर्ति तया थका बिज्यागु दु। उकीया प्रमाण ल्हासे 'सिखा पाकु' धयागु आश्चर्य जनकगु पर्वतया च्वकाय् च्वंगु गुफा खः। उकिं ल्हास व नेपाया सम्बन्ध तथा मित्रता अति प्राचीन धयागु थ्व रहस्य जनकगु विषय मखु। तथापि न्हापा गुलि नेवात ल्हास वना व्यापार द्वारा धन कमाये याये अःपुगु खः, आः उलि हे थाकुया वये धुंकल। थौंकन्हे चिनियात द्वाहाँ वःगुलि अनया व्यापार भचा अवश्य वृद्धि जुयावल। तर थ्व न्हापाथें दीर्घ काल तक त्यके जुइ ख्वाः मवः। मि सीत्येका छको हुरुक्क च्याना वइथें सम्म खः। यदि चिनियातय् हृदये धाथें हे भिंकेगु चेतना दु धयागु जूसा बुलुं बुलुं व्यापारितय् गःपते स्वचिपाँय् तयाः झन झन कसे याना हये माःगु कारण हे दुगु मखु। छकोलं कड़ायात धायेव

जनता छथुं क्षुब्ध जुइ धयागु भयं जक छगू छगू निगू निगू याना झन झन कड़ायाना हया च्वंगु अवश्य। इमिसं लिपा जूलिस्य अर्थात् ल्हासा व चीनयागु लँ खोले जुल धायेव भारत नाप सम्बन्ध अवश्य त्वता हइगु लक्षण खने दु। लिपा भविष्ये जुइगु भय सीका भी नेवा व्यापारिपिसं आवं निसें सचेत जुया ज्या याना यंकी धयागु तःधंगु आशा दु। लिपा छँ मिं नये धुंका तुँ गाः म्हुइगु शुरू यानां छुं लाभ जुइ मखु।

स्वंगू अति विशाल गुम्बा

ल्हासे प्रसिद्ध व विशाल तथा प्राचीन जुया च्वंगु सारा, धेपुं, गंदे धयागु स्वंगू गुम्बा (=मठ) दु। न्हापा बाल्यावस्थाय् निको तक ल्हास वनाया थ्व स्वंगू मध्ये छगू हे सौका वये मखं। कारण सलं कुरुकी धका। हद्दं तापाक देके वंसा ल्हास शहरया सिथसं तुं च्वंगु 'रामचि' धयागु गुम्बा तक सम्म थ्यं। च्वे कना वयागु स्वंगू गुम्बा मध्ये ल्हास शहरं दकले सःतीगु 'सारा' गुम्बा खः। शहरं क्वेछि स्वेत्या पाक उत्तर-पश्चिम पाखे छगो पर्वतया क्वसं प्रतिस्थित जुयाच्वन। थन कम नं प्यदो, न्यादोति बरेत (भिक्षुपिं) निवास यानाच्वन। थन बरे छी थाय् (भिक्षु छी थाय्) 'डाक्सा' धयागु ततःधंगु विहार निगू दु। उकीया शाखा 'खामूर्जे' धयागु भिक्षु निवास ला गाकं दु। तिब्बत देशे दकले सकसिबे विशालतम् तथा सुप्रसिद्धगु गुम्बा 'धेपु' खः। थन डाक्सा धागु चूड़ाकर्म याइगु ततःधंगु विहार प्यंगू मछि दु। 'खामूर्जे' धयागु शाखा विहारयागु ला छु गिन्ति? भी नेपायाम्ह केशरत्न भिक्षु नं थन हे बिज्यानाच्वन। थन गुम्बाय् दँ छको भारि उत्सव मेला लगे याना 'श्यांगु' धयापिं गुम्बाया हर्ता कर्ता ओफिसरत फेरे याये माः। थ्व हे उत्सवयात लाक जि अन वनागुलिं अनया जि मस्यूगु थिति रीति आपालं सीके फत। 'धेपु' गुम्बाया विहार पत्तिकं देके वनीपिं श्रद्धालु जनतातयत विहार छको फुकं चाला च्वनीगु नं थबले हे खः। मेमे बले मुख्य मुख्यगु बाहिक व्याक्कं मचाः।

'धेपु' या मेला सिबेकाः नं जि भिक्षु केशधरया-थाय् न्हेन्हुति च्वना। जित अन वसपोलं निन्हु प्यन्हु जक च्वना वनीम्ह आगन्तुक भिक्षु धका अने अनेगु खाद्यद्रव्य थःगु ल्हातिं हे ज्वरे याना नकाः सत्कार याना बिज्यात। तथापि अनयागु लः जित अनुकूल मजुया ला मस्यू अन च्वना जोछिया छन्हु हे बांलाक म्हं फु धयागु मदु। छन्हु ला न्हिच्छि तक बेतोर्‌ प्वाः स्याकाः फाता फाता पुला च्वने माल। उगु अवस्थाय् वसपोलं जित याना बिज्यागु सेवाया ऋणी जुइका वये माल। वसपोलयागु गुण थुगु जन्मं जक ला छाय् हानं लिपा-यागु जन्मं नं सायेके फइथें मच्वं। जिगु कारणं याना वसपोलयात आपालं कष्ट जुल। क्षमा, दया तया बिज्याइ धयागु आशा याना।

धाःयर्बा

३० अगस्त'५२ खुनु थाःयर्बा धया थाय् छगू मेला दु धाल। धाःयर्बा नं ल्हासया छगू पुलांगु तीर्थस्थान खः। थुगु पवित्र स्थान न्हापा न्हापा बुद्ध-धर्म प्रचारया लागी भारतं बिज्याम्ह अतीशा धैम्ह महापण्डितं दयेके बियाः वास याना बिज्यागु खः। ल्हासे दुगु प्यंगू श्म-शान मध्ये दकले मूलगु व नामिगु थ्व हे खः। ल्हासे ततःधंपिं लामाजुपिं व आदरणीयपिं परलोक जुइ बले थन यंका अग्नि संस्कार याये यंकीगु चलन दु। धेपुं-नं ल्याहाँ वयाः कुश्यो ग्यापुं छितेपिं नाप धाःयर्बा वनेगु प्रोग्राम खः। तर कने खुनु वनेत्यया वःलिस्य झन झन प्वाः स्यागु बढ़े जुया वःगुलिं उखुनु वने मखन। च्यान्हु झिन्हुति लिपा इन्जुचापिं नांप गंदें व यर्बा निगूलिं छकोलं सीका वयेगु सौभाग्य प्राप्त जुल।

गंदें गुम्बा

ल्हासे अत्यन्त ततःधंगु स्वंगू गुम्बा मध्ये छगू गंदें नं खः। थुगु रमणीयगु गुम्बा ल्हासा शहरं भचा तापाक पर्वतया च्वकाय् दयेका तल। शहरं निन्हुति उत्तर पूर्व

पाखे ल्हास खुसिया सिथं सिथं च्वे पाखे वने माः। गंदें गुम्बा खँ बले जिगु मन हे याउँस्य च्वना आनन्दया अनुभव जुल। पर्वतया च्वकाय् लाःसां नं गुम्बा दयेका तःगुया धाःवा अत्यन्त बांला। ल्हासाय् ततःधंगु स्वंगू गुम्बा मध्ये दकले जित थन न्ह्यायापु ताल। शहरं भचा तापाः थाय् प्रतिष्ठित जुया च्वंगुलिं विद्याध्ययन याइपिं भिक्षुपिंत थुगु गुम्बा अत्यन्त योग्य सम्झे जुया। थन गुम्बाय् आपालं दःसा स्वदोति सिबेत भिक्षुपिं दइथें मच्वं! थन जि बासं च्वनागु खाम्जेंस च्वंपिं स्वसःति भिक्षुपिंत गेतम्बा (=दान) छगू नं याना। थन चच्छि चाहिनाः कन्हे खुनु सुथ बंछि विहार पत्तिकं देके वना न्हिनेसिया भोजन धुने साथं ल्याहाँ वया। बिच्चे भागाशो धयागु गामे चच्छि बाय् च्वना ११ सितम्बर खुनु सुथ न्हाप्पां दना वना ७ बजेती कुवा चले याइ थाय् घाटे थ्यन। थन जलपान याना कुबाय् च्वना प्यंगू घंटाति ल्हास खुसियागु सफर याना न्हिनेसिया १२ बजेती हानं ल्हास थ्यंकः वया।

ल्हासाया नौरथ

५-९-५२ निसें १३-९-५२ तक ल्हासाया नौरथ लगे जुल। थ्व गुन्हु तक ल्हास खुसि सिथे मोल्हू वइपिनिगु मेला हे लगे जुयाच्वनी। सेंतय् बिश्वास दु कि थ्व गुन्हु तक ततःधंपिं लामाजुपिसं ल्हास खुसी भिम्लो धयागु प्रसाद कुरुका तइ। उकिं थ्व गुन्हु तक ल्हास खुशी मोल्हू वनेगु अत्यन्त हितकर जू। जिगु विचारे ला थुगु अवस्थाय् निभा तःसकं थीगु जुयानिंतिं जक हे ल्हास खुसी वना मोल्हू वनेगु हितकर जूगु जुइसा। मेगु कारणं खइथें मच्वं।

ल्हासाया मोहनि

गथे भी नेपाले मोहनि बले स्वने-सिने यानाः नःला स्वां पिनाः भुयू फसि पाला नखः न्यायेकौगु खः बथें हे ल्हासे नं सकल दस्तूर थाये मायेका तल वा यानाच्वन। अन नेपालेथें भुयू फसि मदुगुलिं ततःपुगु लँया थःने ख्वाःपाः च्वया भुयू फसि समझे जुया पाली। भी थाय् नेपालेथें हे तुं अन नं छगू छगू पालाया छम्ह छम्ह थकालिपिं खड्ग ज्वना भारि जात्रा याना मालिक सहित देश छचा पाया (पायः) नं पिहाँ वये माः। सेँ भाषं लँयात लबु धाइ। लँ पाली बले हाः हाः धका हालीगुलिं 'हा लबु' नखः धका भी मोहनि नखःयात सेंतयसं नां छुना तल।

मोहनि बले हे भचा भचा चिकुया वये धुंकल। तःसकं चिकुया वल धायेव लिपा ल्याहाँ वयेत लँ कष्ट जुइगु भयं याकनं हे कालिम्पोङ्गपाखे वइपिं धाला माः जुया। भाग्यं स्यामु कापु साहुया ताथे (=खचर) फारि तक वनीपिं चू लात। स्यामु कापु साहुपिसं जित निःशुल्क थः ताथे द्वारा ल्हासां फारि तक तया ब्यूगुयात हार्दिक धन्यवाद दु। जि ल्हासं ३-१०-५२ खुनु पिहाँ-वया ठीक लक्ष्मी-पूजा खुनु साइते लाक फारी थ्यन। थन नं वयेकःपिसं जित याःगु स्वागतया प्रशंसा सुनां जक मयास्य च्वने फइ? ल्हासां फारि तक वयाया भ्यांचि तक वइपिं चिनिया सिपाहीत गुँम्ह पासा दुगुलिं लँ बंगु हे मचाः। इपिं मध्ये निम्ह स्वम्हति अंग्रेजी भाय् भति भति सः। छम्ह ला ल्हाय्म्ह चाम्ह चिनिया सें भाय् गाक्कं सया च्वने धुंकल। इपिं नाप ख्याः या यां लँ वनागुलिं ल्हासं च्यान्हु गुन्हु लँ भ्यांचि याकनं हे थ्वकः बयाथें च्वं। न्हि ल्याः खाना स्वया बले झिं खुन्हु दया च्वने धुंकल।

फारिं २०-१०-५२ खुनु पिहाँ वये फत। बान्हिति थुखे वये धुन बले हे गुलिखे न्ह्याइपुयाः वल। गनं गनं वाउँस्य वाउँस्य च्वंगु सिमा भाः खने दया वल। कन्हे खुनु जू बले ला बांलाक हे जंगल खने दया वल। २४ तारीख खुनु गांटोक थ्यंकः वये फत। अन चच्छि चाहिना २५ तारीख खुनु मोटरे च्वनाः १२ बजेती

[ल्हाँगु १३ पृष्ठे क्वे]

महात्मा गांधी

गांधी-वचन

सत्य

सत्यं हे असत्ययात, प्रेमं हे क्रोधयात, आत्म-कष्टं हे हिंसायात शान्त याइ। थ्व शाश्वत नियम सन्त-पिनिगु निंतिं हे जक मखु, अपितु सकसिगु निंतिं खः। थुकीया पालन याइपिं चाहे यक हे म्ह जुइ मा, किन्तु पृथ्वीया रत्न इपिं हे खः। समाजयात संगठित नं इमिसं हे याना तइ, ज्ञान व सत्यया विरुद्ध आचरण याइपिसं तइ मखु।

जि सत्ययात हे परमेश्वर माने याना वयाच्वना। ईश्वरया नां तःगु मछि दु, यदि छगू हे जक नां माःसा व खः सत्य।

अहिंसा

आत्म-शुद्धि विना अहिंसा-धर्मया पालन सर्वथा अशक्य खः। अशुद्धात्मा परमात्माया दर्शन यायेगुली असमर्थ जुइ। उकिं जीवन-पथया फुक्क क्षेत्रे शुद्धिया आवश्यकता दु।

\+ + +

जि ला मनया विकारयात त्याकेगु सारा संसार-यात शस्त्र-युद्ध याना त्याकेगु स्वयाः थाकु सम्भे जुया।

\+ + +

अहिंसा नम्रताया पराकाष्ठा खः। सत्याग्रह आत्म-शुद्धिया लड़ाई खः।

\+ + +

जित थुजागु जन तन्त्र यः गुकी निर्बल व सबल निम्ह व्यक्तिया नं समान हे अधिकार दइ।

प्रेम

जिगु थ्व दृढ़ विश्वास खः कि पृथ्वी प्रेमया बले हे स्थिर जुयाच्वन। वास्तवे जीवन व हे खः, गुगु जीवने प्रेम दु। प्रेम-हीन जीवन ला मृत्यु समान खः। प्रेम व ध्यबाया छखे च्वंगु छाप खः, गुगु ध्यबाय् छखे पाखे सत्यया छाप दु। थ्व जिगु निश्चित विश्वास खः तथा वंगु ध्यदँया अनुभव खः कि भौसं सारा संसारयात प्रेमं हे त्याके फइ।

(१२ पृष्ठया ल्यँ)

धर्मोदय विहार कालिम्पोङ्गे थ्यकः वया।

लहासे मेमेगु तीर्थ याक्कं चाहिला दर्शन याना वया तर गुह्यश्वरी माई बिज्याना च्वंगु 'सिखा पाकु' धयागु तीर्थ छगू जक हानं छको लहास वनेया लागी शेष ल्यंका थका। अले तिनि तिं तिक महाबिकःया दोष मुक्त जुइ फइ? आः थ्व जिगु तृतीय तिब्बत गमन धाःसा नं न्हापा निको बाल्यावस्थाय् लाःगुलिं छको वना बयाति हे जक महत्व दु। [सिधल]

लेख गयू च्वयेगु !

[थ्व लेखिकाया प्रथम प्रयास खः । -सं०]

.....'यामा'

थःमं याना च्वनागु ज्याया प्रचार न्ह्याम्हसिनं यायेत सनी। पासा आशाया दाजु छम्ह लेखक खः। प्रभावपूर्ण लेख च्वइम्ह थ्व युवक लेखकयात जिं खनागु नं दु तर केहेंया पासा जि जूगुलिं लेखक नाप खँ ल्हायेगु मौका नं दत। छन्हु जि व आशा लेखकया थायू वनागु। न्हू न्हूपिं, थःथःगु अनुभव जिमिसं कना। ल्याहाँ वये त्येका लेखकजुं धया दिल—'कासा का, छिमिसं थःथःगु अनुभवया छगू छगू लेख च्वया ब्यू ले। खूब बांलाइ।'

आशां धाल—'खँ ला दाइचा गपायूसकं स्वार्थी, न्ह्याम्हसिकें लेख। दाइया ला छु ? च्वयेगु च्वयेगु, करपिनि ब्वने नं म्वाः ला ?'

अले लेखकजु फःहिल। 'थः मां भाय् व साहित्यया सेवा यायेत समय मदुपिं, शक्ति मदुपिं मनू ला मनू मखु। जिगु कर्तव्य जिं धया। यःसा च्वया ब्यु, मयसा च्वये म्वाः। कर सुनां लगे याये फु ?'

मस्यु, लेखकयागु थ्व खँ जित छु प्रभाव पड़े जुलथें जिं धया—'च्वये ला जि मसः तर छिं धाःगुलिं जिं कोशिश याये। आः वइगु आइतवार खुनु ब्यू वयेका खः ला आशा !"

धायेत ला लेख बी धया। लेख च्वयेत सनेगु, गय् च्वये गय् च्वयेगु जुइगु। हानं बांमलासा गिजे याइ धका नं मती वइगु। थथे जुजूं जुजूं हे आइतवार वल, अन्ते लेख मज्वंस्य हे जि व आशा लेखकजुया थाय् वना। वनागु भचा लिबात। लेखकयागु कोठाय् तालं म्वया तल। नापं च्वंम्ह आशाया किजा भाजुं धाल—'न्हाच निसें ततापिंत गनं पिहाँ मवंस्य दाइ नं पिया च्वंगु, आः तँ चाया मस्यू गन वनथें ?"

"गबले वइ ले दाइचा ?"—आशां न्यन। किजाम्ह न्हिल। धाल—'जिं सःता बी त्यना।' भचा लंका लेखकजु वल। जिगु मने धौ बजि वाल—"थ्व वँथे' न्याम्ह लेखकं थौं छु धाइगु जुइ।" कोठाय् द्वाहाँ व वं लेखकजुं जिके आखिरे न्यनां हे त्वतल—'यामा, लेख ला च्वया हयागु दु मखु ला ?'

'च्वये हे मसः'—लेखकयागु ख्वाःयागु भाव स्व स्वं जिं धया।

"लेख च्वये मसः, थःत जूगु खँ च्वये मसः गन्यागु खँ थ्व ?"—लेखकं धाल।

जिं धया—'छिं हे छको च्व ले।'

लेखकं छपा भोँ काल। उकी छुं च्वया बिल। थ्व ला जिमिगु अनुभवया क्रम मिले याना ब्यूगु खः। लेखकं धाल—"थ्व थ्व प्वाइन्ट जक च्वया दिसँ।" "छिं छकोनिं च्वया ब्यू ले।"जिं थःगु पेन व भोँ लेखकयागु न्ह्यःने तया बिया। लेखकजुं छको जित स्वल। धाल—'इन्टरेस्ट मदुसा म्वाल का।'

"इंटरेस्ट ला दु तर स्यना मबीकं गय् च्वयेगु ले ?"—जिं नं धया।

लेखकजुं मुसु मुसु न्हिला धाल—'खः थामा, खँ ल्हायेगुली ला छंत सुनानं त्याके फइ मखु। तर छं मुम्क जूगु खँ च्वये नं मसः छाय् धयागु ? न्हापां च्वये सात भचा भचा भूल ला द हे दइगु।" लेखकजुं भोँ जिगु न्यानेतयाः कलम ल्हाते ज्वंकल, अयूनं जिं मच्वया। अले ल्हा ज्वना भोँते तया बिल। तर जि ला च्वये मखु, लेखकजुयात हे च्वके धका कसे जुयाम्ह। उखे लेखक नं जित हे च्वके धका सुरे जूम्ह। जिं नं च्वयाग मखु, वं नं च्वःगु मखु। व्यंग मिखा बार बार चूलाइगु, निम्हेसियां ख्वाले गम्भीरता दु। आशा धाःसा उपन्यास ब्वनेगुली मस्त। जि ला छु याये छु मयाये जुल। मतीबल म्वा म्वाकं लेखकयात कष्ट बिया, तर च्वयेगु गय् ? जिं विनीत भावं लेखकयात धया—'छिं छको च्वया ब्यु, जिं अवश्य नं च्वया बी।' जिगु थ्व अनुरोध लेखकं स्वीकार यात। अले जिमिगु अनुभव जिं हे च्वःथें च्वंक पन्ना का पन्ना च्वया बिल, परन्तु लेखक ला तँ म्वये हे धुंकूगु खनीं का। ल्याहाँ वया बले जि नाप ला छु आशा नाप नं बांलाक खँ मल्हाः। छन्हु आशां जित पौ बिलः—

सुश्री यामादेवीजु,

म्वा म्वाकं छित लेखया निंतिं जिं कष्ट बिया, उकीयात क्षमा। विश्वास याना दिसँ आः जिं भविष्ये छित कष्ट गबले बी मखु।

छिम्ह

.....

लेखकया आत्मायात चोट लगे जुल। जिं बिचा याना आशाया दाजुं जित लेख च्वयेत धाल, छु थःगु लागी ला ? मखु, कदापि मखु। थःगु साहित्य व संस्कृतिया विकाश निंतिं मखु ला ? अले जि जक छाय् सुम्क च्वने ? फूगु चाःगु लिधंसा छाय् मबी ? अले लेख छाय् मच्वये। च्वयेत पेन कया तर हानं व हे खँ वल—'लेख गय् च्वयेगु ?' अबले हे चेतना शक्ति धाल—लेख गय् च्वयेगु धका छंत जूगु फुकं खँ हे च्वया ब्यु ले। जिं सुरु सुरु च्वया। अस्तु।

गुलि गाः—

—श्री देवेन्द्रराज "याकः"

छंगु नुगःया पुखुली जि दना,
ब्याउँ वाउँपिं न्या मिखां खना,
जगया तापं संतप्त जुया
मोल्हीत छकः थौं थन जि वया !

चुल्ल चुल्ल याना न्या संगु
लखे दुने सो उख्य थुख्य वंगु,
स्वयाच्वना अन सिथे दना जिं,
याय् मफु छुं हे अमित खना नं !

लखे म्हिता नं गुलि जक फैगु
सीकं सीकं थः हे वन्यगु,
छान्त जुया थौं सिथे वया जि
'थ्व हे मखा ज्वी थन' चाल धया !

आकुल अन्तर, व्यथित जुया नं
छंत सुनां हल थय् जिगु नुगःले,
छुं हे मस्यु न्हां ? भावुक जि जुया,
माल ख्वया च्वन्य हा, मने मने !

लँ तनि धका थौं छं थाय् जि वया,
लित्तु लिना हल झन झन भ्रान्ति,
शरण वया उन्मुक्त ज्वी धका,
सुला सुला बिल थःहे ग्याना !

पालि छु खः ?

—भिक्षु जगदीश काश्यप

* त्रिपिटकाचार्य भिक्षु जगदीश काश्यप एम. ए. पालिया छम्ह प्रसिद्ध भारतीय विद्वान खः।

* खः, मनूनं थःगु इच्छानुसार ज्या याइ; प्रयत्न, परिश्रम व प्रतिभानुसार सफलता प्राप्त याइ, छम्ह छम्हसिया छगू छगू विशेषता दइ। वसपोलया इच्छा खः, पालिया प्रचार व प्रसार यायेगु एवं थःगु अनवरत परिश्रम व प्रतिभानुसार सफलता प्राप्त याना वं बिज्याना च्वंगु दु। उदाहरण झीगु न्ह्यःने 'पालि महाव्याकरण' सफू दु। थ्व हे खः, वसपोलयागु मुख्य विशेषता।

* विशेष थौं वसपोल नालन्दा पुनरूद्धार कार्ये लगे जुया बिज्याना च्वन। डाइरेक्टर नालन्दा पालि रिसर्च इन्स्टीच्यूट नं वसपोल हे खः। झीसं आशा याये फु, हानं छको न्हापाथें हे उन्नति जुइ—व कला केन्द्र नालन्दा!

* 'नालन्दा' द्विमासिक पत्रिकाय् छापे जूगु थ्व लेख नं थ्व हे आशां अनुवाद यानाः प्रकाशित यानाच्वन, पाठकपिसं प्रस्तुत लेख द्वारा सीका दी फइ—'पालि छु खः?'

—सं०

गुगु क्षेत्रे थौं हिन्दी भाषा ल्हानाच्वन व क्षेत्रे थनिं लग भग नौन्यासः दँ न्हापा गुगु भाषा ल्हाइगु खः उकीयात थौं झीसं पालि भाषा धयागु नामं सीका च्वना। संसारया फुक चीजथेंतुं भाषा नं अनित्य तथा विनासमय खः। थौं झीसं गुगु भाषा थुलि अःपुक ल्हानाच्वन, थुइका च्वन, उगु भाषा नं छुं शताब्दि लिपा छगू गजबगु भाषा जू वनी तिनि। थ्व हे कारणं खः पालि भाषा नं झी पूर्वजपिनिगु भाषा जूसां नं थौं झीत थुलि न्हूगु व विचित्रगु भाषाथें च्वन।

गबले 'पालि भाषा' उत्तर भारतया जान भाषा खः। अबले देशया राजनैतिक सत्ताया केन्द्र मगध जुयाच्वंगु खः। मगधया सम्राटपिसं थ्व भाषायात थःगु राजभाषाया स्थान बिल। अले उकिं हे थ्व भाषाया महत्व झन आपालं दत। मगध सम्राटपिनिगु शिला लेख नं पालि भाषाया हे रूपे प्राप्त जूगु दु। बुद्ध भगवानं थःगु धर्म प्रचार थ्व हे भाषाया माध्यमं याना बिज्यात। भगवान बुद्धया थ्व इच्छा खः कि वसपोलया धर्म प्रचार सूर्यया किरणथें भिखा छें निसें कयाः राजप्रसाद तकया फुक वर्गया मनूतय् बिच्चे थजु। उकिं हे वसपोलं जन भाषा पालियात नाला काल।

बुद्ध परिनिर्वाणं लिपा आनन्द, महाकाश्यप प्रभृति प्रधान शिष्यपिसं थ्व निर्णय यात कि गुलि फु उलि याकनं हे तथागतया उपदेश संग्रह याये, गुकिं लिपा वइपिं मनूतयूत तथागतया प्रमाणिक धर्म थ प्राप्त जु। महाराज अजातशत्रुं राजगृहया सप्तपर्णि गुफाया न्ह्यःने विशाल मंच दयेका बिल। अन हे राजकीय संरक्षणे प्रथम संगीतिया बैठक जुल। ताकाल तक अनवरत परिश्रमं संग्रह कार्य यानाः भिक्षु संघं धर्म विजयया ग्रन्थ रचना यात। पालि साहित्यया प्रादुर्भावया कदाचित थ्व हे श्री गणेश जुइ माः।

छगू खँ अत्यन्त विचारनीय जू, सारा पालि साहित्ये गनं हे थ्व भाषायात 'पालि' नामं संबोधन याना तःगु मदु। गन गन थ्व भाषाया संबोधनया नां वल, अन अन थुकीयात 'मागधी भाषा' नामं हे स्मरण याना तःगु दु। थुकीया कारण स्पष्ट जू, मगधया राज भाषा जूगुया कारण तथा मगधया थःगु विशेषताया छाप पड़े जूगु कारणं हे थ्व 'मागधी भाषा' नामं सम्बोधन यात। अथे नं लुमंका तया दी माः, थ्व भाषा

मगधयागु मखु। किन्तु थ्व सारा उत्तर प्रदेशे ल्हाइगु व भाषा खः गुगु भाषाय् मागधीया आपाः छाप पड़े जुल।

थुकीया नां पालि गथे जुल ?

बुद्धया उपदेश गुगु ग्रन्थया रूपे संगृहित जुल, उगु ग्रन्थया नांया नापं 'पालि' शब्द ह्वना बीगु खः। गथे—सफूया नां दीघनिकाय खः, तर थ्व बुद्ध वचनया संग्रह खः थुलि क्यनेत थ्व नापं 'पालि' शब्द ह्वनाः थुकीया पूरा नां 'दीघनिकाय पालि' याना बिल। उगु हे रूपं 'मज्झिमनिकाय पालि', 'संयुक्तनिकाय पालि', 'महावग्ग पालि' आदि ग्रन्थया नां नं जू वन। थुकिं स्पष्ट जू मागधी भाषां 'पालि' शब्दया अर्थ 'बुद्ध-वचन' समझे जुइगु खः।

'पालि' शब्दया अर्थ 'बुद्ध-वचन' गुगु रूपं जू वन थ्व नं स्पष्ट जू। बुद्धं थःगु धर्म देशनाया अन्ते आपालं याना धया बिज्याइ थ्व उपदेशया नां थ्व खः। उपदेशया अन्ते शिष्यं न्यनी—"किं नामो अयं भन्ते धम्मपरियायो"—अर्थात् भन्ते थ्व धर्म परियाय (उपदेश) यात जिमिसं छु नामं म्हसीके ? बुद्धं उत्तर बिया बिज्याइ—'तस्माति भिक्खवे इमं धम्म परियाय··· जानाथ।' अर्थात् भिक्षुपिं, थ्व धर्म परिययात थ्व नामं म्हसीका का।

देशी भाषाय् आपालं याना रकारया लकार जू वनी, गुगु फुक भाषातत्वविद्पिसं स्यू। अतः लिपा जू लिसे परियायया पलियाय जू वन। अशोकया शिला लेखे 'धम्म पलियायनी' या रूप स्पष्ट प्राप्त जूगु दु।

लिपा जुजू पलियाय शब्दया संक्षिप्त रूप 'पेय्याल' जू वन हानं व हे लिपा थथे 'पालि' रूपे परिणत जुल। छाय् धाःसा उगु सफूया नांया नापं 'पालि' शब्द मिले जुया च्वंगु दु, बुलुं बुलुं थथे साधारण भ्रम जू वन कि व भाषा हे 'पालि भाषा' गुगु भाषां थ्व सफू च्वया तल। हानं थौं मनूतयूत थ्व ल्वः हे मंथें जुल मागधी भाषं हे 'पालि भाषा' या नां प्राप्त याःगु खः।

पालि व संस्कृति

आपालं मनूतयूसं थथे समझे जुयाच्वंगु दु कि 'पालि भाषा' संस्कृत भाषाया हे छगू विकृत रूप खः। थ्व सर्वथा भ्रम मूल खः।

वैदिक काले गुगु भाषा ल्हाइगु खः उकीया रूप व 'पालि' या रूप तुलनात्मक रूपं अध्ययन यायेत्र पता लगे जू, निगू नं छगू हे धारायागु निगू स्थान खः। वैदिक भाषा जीवित भाषा खः हानं थ्व कारणं थुकी व्याकरणया उलि बन्धन मदु। छगू हे अर्थे अनेक प्रत्ययया व्यवहार जुइ तथा शब्द वा धातुया छगू हे रूपया अनेक प्रकारं जुइ। उदाहरणार्थ—वेदे निमित्तार्थक प्रत्ययया संख्या १३ गू दु। थ्व ध्यान बी बहगु खँ खः 'पालि भाषाय्' नं आपालं रूप वत्थें हे मिले जू। थुकिं थ्व निर्विवाद सिद्ध जू वैदिक भाषाया लिपायागु हे स्तर 'पालि भाषा' खः।

प्रत्यय तथा रूपया विविधताया कारणं भाषा छुं भति अवश्य थाकु जुल खः हानं विद्वानपिसं थुकीया अनुभवयात पालि भाषाय् संयम हयेया निंति छुं नियमया रचना याये। थ्व हे दृष्टि सर्व प्रथम वेदया प्रतिसाख्य च्वल गुकी छुं भति मोटा मिटि नियम दयेका भाषायात संयत यायेगु प्रयत्न यात। थ्व हे प्रयत्न लिपा पाणिनीय व्याकरण रूपे सिद्ध जू वन गुकिं भाषायात नियमे संयत याना स्थिर याना बिल। व्याकरणया अनुकूल हे च्वयेगु व ल्हायेगुली विद्वानपिसं जोर बिल। व्याकरणं संस्कृत जुयाः थ्व भाषा झीगु देशया अत्यन्त महत्वपूर्ण भाषा जुल, गुकी थौं झीगु संस्कृतिया अक्षय भण्डार सुरक्षित जुयाच्वंगु दु।

वैदिक भाषाया धारायागु प्राकृतिक प्रवाह नं अविच्छिन्न रूपं नाप नापं न्ह्यानाच्वन। थ्व हे प्रवाहया भिन्न भिन्न स्तर 'पालि', 'प्राकृत' अपभ्रंश थथे थौं हिन्दी भाषा जुल। अतः भारतीय भाषा विज्ञानया

[ल्यँगु २२ पृष्ठे क्वे]

प्याःगु पलक

—कुमारी विद्यावती 'प्रभाकर'

मालवया दरबारे मालवेन्द्रया गम्भीर सः थवया-च्वन-'एसा, सकसितं महाराज चन्द्रगुप्तया रण-निमंत्रण स्वीकार दु मखु ला ? विदेशी ग्रीकपिनिपाखें भारत भूमिया रक्षाया निंतिं छिकपिं सकलें थःगु बलिदान बीत तयार मखु ला ?"

बाल रविया हेमाभ रश्मिं मालव वीरपिनिगु तलवार चमके जुल—"जिपिं सकसिनं मगधया सहायता निंतिं प्रतिज्ञा याना।" गगनभेदी ध्वनि न्यनाः मालवेन्द्रया ख्वाः छको गर्व चमके जुल। वेकः सैनिकपिन्त मगध-यात्रायालागी प्रस्तुत जुइगु आदेश बियाः अन्तपुरे वन।

श्वेत संगमरमरया प्रांगणे पदार्पण जक यात जुइ, छम्ह किशोरी ब्वाँय् वयाः वया न्याक्क वना लये लये ता तां धाल—'दाइ ! जि नं छ नाप वये।'

'गन वनेगु, हुसुलुं पू वनेगु ला अथवा कतामरि म्हितः वनेगु ?' मालवया अधीश्वर सिंहरणं वयागु निपा बोह प्रेम पूर्वक संका धाल।

'ओह अन मखु, दाइ ! मगध युद्धे।'

'अन छाय् ?'

'अर्थे।'

'धा रे, माला !'

'न्हापां छं धा, जित ब्वना यंके ला यंके मखु। धा रे ! धा रे !!' वयागु हठी मिखाया चिकिचा बालागु रेखाय् चञ्चलता प्याखँ हुल।

मालवेन्द्रं न्हिला धाल—'दे, ब्वना यंके, तर ग्यानाः बिसि वने ला मखु ? धा, अन छु यायेगु ?'

'थःम दाजुया सेवा व घायलपिनिगु सुश्रूषा !'

'माला ! जिम्ह केहें !! एसा का छं जित विजयसिन्हः तिके ला कि तिके मखु ? थः केहेंया ल्हा थःगु ल्हाते कयाः मालवेन्द्र स्नेहं गद् गद् जुल। हानं भिं खुदँया तरूणी केहें मालव कुमारी मालां दे, जि थत्थें वये दाइ !' धया ल्हा त्वता दुरूरूरूं ब्वाँ वन।

कुमारिकाया चीनांशुकया वँचुगु गा वायुया झोंके फररर बो बों खने मदया वन।

× × ×

रमणीय चन्द्रमाया ज्योत्स्ना मगध राजोद्यानया वाउँसे च्वंगु घाय् व स्वांया सौन्दर्ये व्याप्त जुयाच्वन। रजनीगन्धां थःगु मादक सुगन्धं निशाया स्वागत यानाच्वन। अन हे स्फटिकया छगो श्वेत शिलाय् फेतुना मालव कुमारीं दाजुयागु शुभ सन्देशया प्रतीक्षा यानाच्वन। व सुथं निसें युद्धे वंम्ह खः। थःगु नायूगु ल्हाते ह्वये ब्याये धुंकूगु स्वाँ छफो तयाः व वीणा विनिन्दित सःलं छुं हालाच्वन।

भच्चा उखे तीसकं वयाः मगध सम्राट चन्द्रगुप्तं वयागु गा च्वलं वयागु हे मिखा त्वपुया बिल। कुमारीं न्हिला धाल—'सु ? दाइ !!'

'मखु !'—सम्राटं धाल।

'ओह, महाराज ! छि ला !!' मालां थःगु मिखा न्ह्यःने गाच्वः सालाः धाल। सम्राट न्हिल। मालाया सस्मित शरीरे लज्जाया अरूणिमां जाल। वयागु मिखा क्व छू वन।

'मालव कुमारी ! जि नं कन्हे युद्धे वने। बिदा ब्यु, माला ! ल्वमंके ला मखु ?'—सम्राटं सस्नेह सःलं धाल।

तरुणीया हृदय हर्षं गद् गद् जुल। वं तीसकं धाल—'मखु !'

× × ×

मगधया सम्राट भारत-सम्राट जुल। ग्रीक अधिपतिं संधिया प्रार्थना यात। समस्त पाटलीपुत्र हर्षया तरंगे तरंगित जुल। किन्तु हर्षया आवरणे मालाया प्याःगु पलक भारत-सम्राटया मिखाय् हुसुलुं पुल,

गुम्हसिगु कोमल नारी हृदये दाजुया वीरगतिया मधूर पीड़ा सुलाच्वन। सिंहरणं ला युद्धे थःगु कर्तव्य पालन याये धुंकल। व थःम देवता चन्द्रया आश्रये थःगु दुःख बुलुं बुलुं ल्वमंका च्वन। सम्राट चन्द्रगुप्तया थःम मित्रया स्मृति-चिन्ह मालाया प्याःगु पलके स्नेहया आभा स्वये मास्ते वः।

सम्राट स्वागतया निंतिं नवनिर्मित चन्द्रभवन सुसज्जित याकल। गन सम्राट चन्द्रगुप्तं युद्ध विजयया प्रथम रात विश्राम याइगु खः। संध्याया रमणीय स्वर्णिम रश्मिं भयालं स्वयाः स्वयाः मालाया हाकुगु सँ नाप कान् कान् पीच्या म्हितेथें सनाच्वन। व तरुणीं महाराजया पर्यंके कुसुम शैय्यायां निर्माण यानाच्वन। एकाएक राजगुरु चाणक्यं कोठाय् पलाः तल। कुमारिका तरुणीं ज्या दिना आचार्ययात अभिवादन यात! वयात आपाः प्रतीक्षा याये म्वाः। आचार्य साधारण खँ ल्हाये धुंका वयाके न्यन—'जिं छंत थःम म्ह्यायूथें मती तयाच्वना। छं जित त्वपुया खँ ल्हाये मते। छु छंत सम्राट प्रिय जू मखु ला?' तरुणी कुमारी थ्व सत्ययात न्यना लज्जां पूर्व दिशापाखे क्व छुत। हानं भयालं नीरव निरभ्र नभे विचरण याना च्वंपिं पंक्षीपिंपाखे स्वल। आचार्य चाणक्यं वयागु आशय म्हसीकल। धाल "थ्व चंदया जीवन-मरणया प्रश्न खः, धा, व छंत योला मय?" मालाया कोकिल वाणीं हानं उकी नं दृढ़तापूर्ण सःलं धाल—'खः! व जित प्रिय। जिं वयागु निंतिं थःगु प्राण तक नं बी फु।'

'माला! भारतया कन्या-रत्न!! जित छंके थुलि हे आशा दुगु खः। छं स्नेहया मूल्य पुले फइ। थौं चान्हे चन्द (चन्द्रगुप्त) या थासे थ्व लासाय् छ द्य'! चन्द्रगुप्तया हत्या याइपिसं वयात थ्व हे पर्यंके सदाया निंतिं थ्यनेगु इच्छा यानाच्वन। माला! चान्हेसिया दुतीय प्रहरे छं वयात महले छ्वयाः थ्व थासे छ स्वयं द्यना च्वं। थ्व खँ सुयातं कने मते। सम्राटया जीवन छंगु बलिदाने, छंगु त्यागे हे निर्भर जुयाच्वंगु दु, माला!' मालां सहर्ष थ्व ज्या स्वीकार यात। आचार्य वन।

महाराज चन्द्रगुप्त वल, मालां वयात खूब स्वागत यात। हानं वयागु अनुरोधं हे पलख विश्रामया लागी थःगु महले वन। अले चन्द्रशालिनी निशीथिकार्थें सौन्दर्यमयीम्ह मालव कुमारिका, माला—'महाकारूणिक भगवान तथागतं थनया थ्व पुण्य भूमौ 'भवतु सब्ब मङ्गलं' या सन्देश बियाः स्वयं थःगु सर्वस्व त्याग याना बिज्यात। थौं देशया कल्याणयालागी थन जि उपासिकायागु अर्चना पूर्ण जुइ मा' धा धां श्रद्धा पूर्वक मनं मनं तथागतया श्रीचरणे वन्दना याना हर्षया आवेगे पर्यंके ग्वतुल।

चान्हेसिया नीरवताय् सकलें विश्राम यानाच्वन। अचानक छम्हसिगु करूण वेदनापूर्ण सः न्यनाः सकलें न्यलं चाल। चन्द्रभवनया लुखाय् हत्यारा षडयंत्रकारीत बन्दी जुल। सम्राट नं अस्त-व्यस्तं अन थ्यंक वल। उलकाया प्रकाशे सम्राटं खन—हिमथें च्वंगु श्वेत शैय्याय् रक्त-रंजित मालां अन्तिम सास ल्हानाच्वन। व जमीने फेतुत हानं मालाया मस्तके ल्हा तल। वयागु वीर हृदय शोकं थर थर खात। वं ख्वखना सःलं धाल—"मालव कुमारिका! छं थ्व छु यानागु?"

कोमल करया स्नेहमय स्पर्श जुइवं बुलुं बुलुं मालां मिखा कन। अले चौसःगु सःलं धाल—'सम्राट! जिम्ह देवता!! भारत भूमिया रक्षक!!! जिं छिन ल्वममंका। थ्व जिगु कर्तव्य खः—वि···दा।"

सम्राटया प्याःगु मिखां अश्रुया निफुति फुति पिहाँ वयाः मालाया गौरवपूर्ण सस्मित शरीरे तिकिनन। चाणक्य आचार्यं भच्चा न्ह्यो वना धाल—'दँ, सम्राट! मालां थःगु कर्तव्य पालन याये धुंकल।'

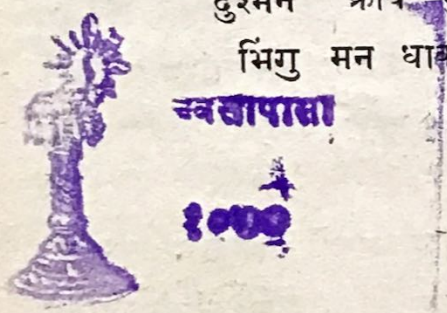
सम्राटं अश्रुपूर्ण वातावरणे स्वल—मालव कुमारिका, अविकसित कलिका, स्नेहमयी, ममताया प्रतिमा खः। वयागु व प्याःगु पलके त्यागपूर्ण स्नेह सुलाच्वन।

क्रोध—

—भिक्षु विवेकानन्द

क्रोधं धाःथें याये मत्य मित्र
भिकथं गबलें जुइ मखु कार्य
भिगु मन मदया, न्ह्याबलें हृदय
अशान्ति जुइका च्वने माली स्वतः।
त्वाः कत व्याक्कं दुश्मन जुइका
च्वने माली थःत स्वयां मयेका
दुश्मन क्रोध नुगःले स्वचाना
भिगु मन धाक्व बी वं स्यंका।

तँ म्वः लिसे झन तँ म्वयेगु
ज्वये ज्वयेपिक मिखां स्वयेगु
न्ह्याबलें ही मही चायाः च्वनेगु
थुलि सिबे मदु ज्या तँकालितयगु
सह याये फःसा सहश्र गुण
धयागु शिक्षा खः मूलगु मन्त्र
भाःपा नुगःलं काये माल मित्र
धाइ अले जगतं भि मनू अवश्य।

क्रोधं धाःथें याये मत्य मित्र,
तँकालि धायेका च्वने माली नत्र।

मचाखाचा—

कोढ़ीयात धर्म-शिक्षा

अनु०—कुमारी विद्यालक्ष्मी

वया भाग्योदयया समय खः। गुगु पदे धनं थ्यंकी मखु, उगु पदे वयात गरीबीं थ्यंका बिल। धने मलिनता व अभिमान दुसा गरीबी स्वच्छता व कोमलता दु।

सुप्रबुद्ध धन होन, अङ्ग हीन, छम्ह कोढ़ी खः। वयागु वाह्य अङ्ग न्हि दाया ध्वगीनाच्वन। तर वयागु दुने हृदय स्वच्छ। सुप्रबुद्ध थःगु नांया अनुकूलं हे सदा भिगु जागृति मन दुम्ह खः। व संसारया शाहं शाह मुक्त फुग्गीं खः।

अबले भगवान बुद्ध राजगृहे बिज्याना च्वन। छन्हुया खँ खः। भगवानं दोलं दो, नर नारीपिन उपदेश बियाच्वन। कोढ़ी, अन्न वस्त्र हीन सुप्रबुद्धं तापाकं निसें उगु मनू पुचः खन। वं विचा यात—अन अवश्य छुं प्वाथे थनेगु इना बियाच्वन जुइ। जि नं वनाः छुं फ्वना हये माल।

सुप्रबुद्ध कथिं चुयाः ध्ये ध्ये चुइका सभाय् थ्यंकः वन। तर वं अन छुं इना बियाच्वंगु मखना, घोछि निराश जुल। हानं घौछिलं वयागु मने चेतना वल दुनें सः वल—संसारया पीड़ितपिनिगु लागी गुगु अमृत इना बियाच्वन, व हे भतिचा त्वना का।

वयागु न्हाय्पने दया-मूर्ति भगवानयागु करुणां जागु सः थ्यन। वयागु हृदय जक मखु, फुकं शरीर प्रफुल्लित जुया वल। वं थुया वल, वयागु रोग व्याधि क्षणिक जक दनि। भगवान बुद्धं वयागु चित्तवृत्ति सीका बिज्यात। वयागु निर्मल हृदय न्हाय्कंथें चमके जुयाच्वन।

भगवान तथागतं समय सीका कोढ़ी सुप्रबुद्धया लक्ष्य याना बुद्धोपदेश मूल प्यंगू आर्य सत्य दुःख, दुःख-समुदय, दुःख निरोध व दुःख निरोधे यंकीगु आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग सम्यक-दृष्टि, सम्यक-संकल्प, सम्यक-वचन, सम्यक-कर्म, सम्यक-जीविका, सम्यक-व्यायाम, सम्यक-स्मृति, सम्यक समाधिया उपदेश याना बिज्यात।

बुद्ध वचनामृतयात न्यना कोढ़ीया हृदय मल रहित

जुल। वयागु दरिद्रता ज्ञान ज्योतिया न्ह्यःने च्वने मफुत। आः व संसारं मुक्तम्ह जुल। भगवानया श्री चरणे छ्यों दिका कोढ़ीं नमस्कार यात। उगु समये व शान्त आकाशे छगू ध्वनि थ्वल—

बुद्धं सरणं गच्छामि !
धम्मं सरणं गच्छामि !!
संघं सरणं गच्छामि !!!

कोढ़ीयागु हृदयया हर्षयात खना भगवान बुद्धया श्री मुखं थ्व शब्द पिहाँ वल—"गुम्ह पण्डित हानं ज्ञानी पुरुष खः, वं म्वानि बले हे फुक दुर्गुणयात त्वता पापं मुक्त जुइगु यत्न याये माः।"

वायात —श्री विष्णु भगवान श्रेष्ठ

[खतु रचयितां कविता भति भति छको निको बा वःनि बले हे छ्वया हया दीगु खः। तर स्थानाभावं याना थ्व अंके तिनि तये फत। आशा याना चिकुला वःथें च्वंका 'वायात' छापे जूगु जूसां 'मचाखाचां' रचयिताया प्रथम प्रयास सप्रेम स्वागत याइ। —सं०]

वा गात वा गात,
घनन घननं नँ न्यात।
हाकुसे हाकुसे सुपाँय् वल,
छचाख्यरं ग्व-फय् वल।
सिमात दक लिगि लिगि सन,
स्वांमात धाक्क कदला वन।
स्वँ-सिं फुकं पुइक यंकल,
मचात पुग्लु पुग्लुं कुतुं वल।
ब्वये फुपिं मां-बौ ब्वयावन,
मस्त विचरा, ब्वये मफु कुतुं वन।
छु याये मस्तयूगु माया कात्तलें,
थःगु नं ज्यान वनीगु जुल।
च्वाँय् च्वाँय् हालां छु याये थथे,
सीगु ला माः, मिखां स्वया च्वने।
विचरा भंगते छेँ-बुँ मदु,
दुसां त्यके मजू, न्हना वनीगु।
भगवन् ! दया तया दिसँ,
असहाय निर्बल प्राणिपिंसं,
सुयागुं छु स्यंकूगु दु धका,
गुकीया थ्व थथे कायेत बदला ?

सम्पादकीय

थ्व 'धर्मोदय' खुदँ फुना न्हेदँ क्यंगुया प्रथम अंक खः। कृपालु पाठक पाठिकापिसं खना हे दीगु दु, वंगु कौला अंकं छगू छगू या यां ७३ गू 'धर्मोदय' पिहाँ वल। थ्व ७४ गूगु अंक छिगु ल्हाते च्वना च्वन। 'धर्मोदय' झीगु साहित्य क्षेत्र गयू च्वं बले याम्ह पथिक खः, थ्व नं त्वपुया च्वंगु खँ मखु। खः, मार्थं मवंनिगु झीगु भाषाया साहित्य क्षेत्रे पलाः छिना वने माःगुलिं पथिकयात तको मछि हे थकावट वये धुंकल। गबलें गबलें ला दि नं दित। तथापि विश्रामयागु सायेक ततः-पला यानाः पलाः छिना जूसां गुलि वने माःगु खः वना थःगु पथिक-धर्म पालन यायेगुली सफल जूगु लयूताये दुगु खँ खः। थ्व हे बिच्चे झी 'धर्मोदय' लुम्बिनी थ्यन। अन व पवित्र भूमिया पुण्य स्मृतिस थःगु श्रद्धाया स्वां छको नं छाल।

उगु पवित्र पुण्य भूमिया दर्शनया लिपां निसें 'धर्मोदय' या हृदये न्हूगु ज्योति, न्हूगु स्फूर्ति, न्हूगु आशा, न्हूगु उत्साहं जाल। अले पुलांगु मलिनता मदइ वन। न्हापा-यागु थकावट म्हुना वन। निराशाय् आशाया संचय जुल। अनुत्साहयात चोका उत्साहं थाय् काल। परन्तु व फुकं छकलं छुं समय न्हापाया गति स्वया असन्तुष्ट जूपिंत क्यनेगु वा धायेगु उचित समझे मजुया, गुलि गुलि वना क्यने माःगु खः उलि उलि छकोनिं वना क्यन।

'धर्मोदय' थौं तक झीगु साहित्य क्षेत्रया पथिक मध्ये दकसिबे पुलांम्ह खः। आपालंसित पथिक जुया थः वना च्वनागु साहित्य क्षेत्रया वर्णन व महत्व क्यंम्ह

पथ प्रदर्शक खः। हृदये बुयाः मवःनिगु इच्छा बुइकूम्ह सृष्टि कर्ता, थःगु मातृ भाषा प्रति प्रेम मदइ च्वं पिनि हृदये प्रेमभाव स्व स्व थना लेखक लेखिकाया निर्माण याःम्ह निर्माण कर्ता खः।

'धर्मोदय' यां लिपा प्यम्ह पथिक हानं दत। इपिं प्यम्हसिनं नं थःगु साहित्य क्षेत्रया वर्णन व महत्व क्यना च्वंगु दु, न्यंका च्वंगु दु। थ्व 'धर्मोदय' या निंतिं नं गर्वया खँ खः। थ्व नं 'धर्मोदय' या निंतिं हर्षया खँ खः, याकःचा असमतल साहित्य क्षेत्रे व वं गबलें छु यायेथें, गबले छु यायेथें जुयाच्वंगु ज्या मध्ये आपालं ज्या लिपा वःपिं पथिकपिसं यात। याकःचिगु निगः मिखां खंके धका सन नं खंके मफुगु, काये धका सन नं निपा जक ल्हा जुयाः काये मफुगु 'थौंकन्हे' 'नेपाल' 'पासा' व 'कलाकारं' खंकल, कया हल। किजा दुतीय पथिक 'थौंकन्हे' या विशेषता खः थःगु खँ न्हूगु पद्धतिया व्याकरण अनुसारया भाषं व्यक्त यायेगु। तर गुलिसिनं अःखः पुलांगु भाय् ल्हाइम्ह धका धाल, थ्व वया प्रति अपमान खः। तृतीय पथिक किजा 'नेपाल' या विशेषता आपालं दु, उलि दये नं माः। दके तःधंगु विशेषता खः—न्हापाया साहित्य महारथी श्री स्व० पं० निष्ठानन्द, स्व० कवि सिद्धिदास, स्व० कवि योगवीरसिं, स्व० मा० जगत सुन्दरमल्लपिसं म्होगु साहित्य क्षेत्र गन तक भिका च्वे थकया वने धुंकल धयागु चिन्ह लुइकूगु। चतुर्थ पथिक 'पासा' विशेष राजनैतिक व उखें थुखें यागु खँ कं जुइम्ह खः। थौं तकया दके लिपायाम्ह पथिक 'कलाकार' नांयात ल्वेक हे कला प्रेमी खः। अले वं कलाया हे अन्वेषण व चर्चा यात।

योगु थजु न्ह्याम्हसिनं यानाः नं वं तोफ्यूगु वं कयाः वं मखंगु वं खंका, वंयाये मफुगु वं याना साहित्य क्षेत्रया उन्नति यायेगु खः। थ्व नं सत्य खः, म्होगु देश धर्म प्रधान देश खः। उकिं म्होसं धार्मिक साहित्यया नं न्ह्याबलें उन्नति याये हे माः। जित आशा दु, परस्पर सहानुभूति तयाः वं वयात ग्वाहालि यानाः थःगु पथिक-धर्म पालन याये फइ।

'धर्मोदयं' थौं नं आपालं वस्तु खंका तःगु दु। कायेत सना च्वंगु दु। तर दके न्हापां साधन व शक्तिया आवश्यकता जुया च्वंगु दु। उकिं आशा जक मखु विश्वास नं याना पुलांपिं ग्राहक भाजु मयेजुपिं हानं ग्राहक जुया दी, थौं तक जुयाच्वंपिं 'धर्मोदय' प्रेमी ग्राहकपिसं नं न्हूगु दँयात सप्रेम स्वागत याना दी। थ्व नं विश्वास याना दिसँ, थुगु दँ नं यथा समय 'धर्मोदय' थ्यंक वइ। ग्व ? म्हीग प्यन्हु जले हे थ्यने माःगु धका प्यन्हु न्यान्हुया हे प्रतीक्षा याना दी माली मखु। 'धर्मोदय' यात थ्व नं पूर्ण आशा व दृढ़ विश्वास दु, साहित्य महारथीपिसं थःगु रचना बिया हइ दीगु कृपा तइ तथा नव लेखल लेखिकापिंत नं सदा स्वागत दु।

[१७ पृष्ठया ल्यँ]

अध्ययन 'पालि' विना गबलें पूर्ण जुइ फइ मखु।

शताब्दि तक पालि-साहित्यया विकास जुयावं च्वन, गुकीया प्रधान केन्द्र गया, राजगृह, नालन्दा, पाटलि-पुत्र तथा वैशाली खः। गबले बौद्ध-धर्मया नाप नापं पालि-साहित्य लंका, बर्मा आदि देशे थ्यन अबले अन थ्व साहित्यया अझ झन सर्वतोमुखी विकास जुल।

भारतीय संस्कृतिया गौरव थ्व विशाल साहित्य अध्ययन-अध्यापन थौं सारा संसारया फुक सभ्य देशया विश्वविद्यालये खूब सम्मान पूर्वक जुयाच्वन। आक्सफोर्ड, कम्ब्रिज, हार्वर्ट (अमेरिका), अमस्टर्डम, पेरिस, बर्लिन, मास्को, अंकारा (टर्की) आदि विश्वविद्यालये पालिया अध्ययन-अध्यापनया बांलागु केन्द्र दु। भारतवर्षे मुख्यतः कलकत्ता तथा बम्बईया विश्वविद्यालये पालि व्यनेगु दु।

पटनाया विश्वविद्यालये नं पालि अध्ययनया प्रबन्ध जुइत सनाच्वन। यदि उत्साहित रूपं म्होगु विश्वविद्यालयं ज्या यात धाःसा सम्भवतः न्येदँया दुने हे म्होसं पालि-साहित्ये व स्थान प्राप्त याना काये फइ, गुगु स्थान विदेशी विश्वविद्यालयं थौं तकं हे प्राप्त याये धुंकल।

समाचार—

'धर्मोदय' सभाया साधारण बैठक

कान्तिपुर, थ्व हे १६, २० अक्टुबर खुनु स्थानीय श्री घः विहारे भदन्त आनन्द कौसल्यायनया सभापतित्वस 'धर्मोदय' सभाया साधारण बैठक निन्हु तक जुल। सभास निन्हु तकं उपस्थित जूपिं थथे—

(१) भदन्त आनन्द कौसल्यायन

(२) भिक्षु अमृतानन्द

(३) भिक्षु महानाम

(४) भिक्षु सुबोधानन्द

(५) श्री साहु मणिहर्ष ज्योति

(६) श्री पूर्णकाजी ताम्राकार

(७) मा० जगतलाल

विशेष निमन्त्रणं उपस्थित जूपिं थथे—

(१) श्री धर्मादित्य धर्माचार्य, एम० ए० डी० डी० एच, एच० ऐम्०डी० (आगरा), बी० एच० (देहरादून), हिन्दी साहित्य रत्न, सद्धर्म रत्नाकर।

(२) श्री साहु ज्ञानज्योति

(३) श्री कुलरत्न तुलाधर

प्रथम दिन, १६ अक्टुबर सोमबार खुनु लुम्बिनीया विषये बर्मा सरकारं छ्वया हःगु पौया विषये छल फल जुल। अन्तस सर्व सम्मतिं निश्चित जूगु अनुसारं कन्हे खुनु प्रतिनिधि न्याम्ह प्रधान मन्त्री माननीय मातृकाप्रसादयाथाय् वना सलाह याः वन। अनं लिहाँ वया हानं छको विचार विमर्श याना बर्मा सरकारयात लिसः बीगु नं सर्व सम्मतिं निश्चय यात।

अनंलि श्री आशाराम शाक्ययागु 'धर्मोदय' सभाया उपमन्त्री पदया त्याग-पत्र सभाय् प्रधान मन्त्री भिक्षु अमृतानन्दं पेश यायेवं सखेद त्याग-पत्र स्वीकार याना न्हूम्ह उप-मन्त्रीया चुनाव जुल तथा सर्व सम्मतिं मा० जगतलालयात उपमन्त्री पद बिल।

समाचारे थ्व नं धाःगु दु, सभाया प्रधान मन्त्रीं १० मार्च १६५२ तकयागु सभाया हिसाब सभाय् पेश यात। आपालं छल फलं लिपा हिसाब नं सर्व सम्मतिं पास जुल।

तदन्तर 'धर्मोदय' सभाया प्रधान कार्यालय विषये खँ जुल। ताउत तक विचार विमर्श याये धुंका 'धर्मोदय' सभाया प्रधान कार्यालय कालिम्पोंगे त्वता नेपाले श्रीघः विहारे यायेगु नं सर्व सम्मति द्वारा निश्चित यात।

वयां लिपा सभाया ज्या चले यायेत कार्य समितिस सहस्यपिं मगाःगु खँ पेश जुइवं श्री धर्मादित्य धर्माचार्य व श्री साहु ज्ञानज्योति निम्हसित 'धर्मोदय' सभाया कार्य कारिणी सदस्य सर्व सम्मतिं ल्ययाः दुथ्याकल।

अन्तस लुम्बिनी उन्नति व 'धर्मोदय' प्रचारया बारे अनेक छक फल याना सर्व सम्मतिं भिक्षु सुबोधानन्दयात धर्मोदय सभाया प्रधान केन्द्रया प्रचार मन्त्री पदस नियुक्त यात। तदन्तर सभापतिं सभास उपस्थित जूपिंत धन्यवाद बिया सभा विसर्जन यात।

कतिपुन्हीया महोत्सव—समाचार दु कि थ्व वंगु कतिपुन्ही खुनु येँ, यल व खोपस वर्षावास च्वना बिज्यापिं सकल भिक्षुपिं एकत्रित जुयाः कान्तिपुर आनन्द कुटीस नव निर्मित जूगु सीमा गृहस वर्षावास समाप्त यासे महापवारणा याना बिज्यात। थ्व नं समाचार दु कि थ्व वंगु पुन्ही खुनु भगवान बुद्ध तावतिंस भवने महामाया देवीयात वर्षावास जोछि अभिधर्मपिटक देशना यानाः संकस्स नगरस स्वर्ग क्वाहाँ बिज्यागु महान दिन जूया निंतिं थुगु सम्बन्धे भिक्षु अमृतानन्दं विशेष धर्मोपदेश याना बिज्यात। थ्व हे अवसरस 'धर्मोदय' या सम्पादक भिक्षु महानामं नं उपस्थित उपासकोपासिकापिंत नुगःले दुहाँ वंक उपदेश याना बिज्यात।

थ्व हे पुन्हीया महोत्सवस विशेष रूपं सकसितं हर्ष जुइगु छगू दान कार्य जुल। बागमती पारी च्वंम्ह श्री दामोदर अमात्य धयाम्ह श्रद्धालु उपासकं आनन्दकुटीस बिज्याना च्वंपिं व बिज्यापिं भिक्षु संघया लागी धान्य प्राप्त जुइगु भूमिभाग छगू (रोपनी ११।।-) संघयात प्रदान यात। थ्व बेलस धर्मोदय सभाया उप सभापति भदन्त आनन्द कौसल्यायन नं उपस्थित जूगु जूया निंतिभूमि दानया अनुमोदन वसपोलं याना बिज्यात।

शाक्यमुनि बौद्ध-संघया दुतीय वार्षिक अधिवेशन

भोजपुर। समाचार प्राप्त जूगु दु, वंगु भाद्र २५ गते खुनु शाक्यमुनि बौद्ध-संघया निगूगु वार्षिक अधिवेशन स्थानीय शाक्यमुनि विहारे श्रीसाहु देवबहादुरया सभापतित्वस सम्पन्न जुल। मंत्रीं वार्षिक रिपोर्ट न्यंके सिधयेवं आपालं वक्तापिसं भाषण नं बिल। अन्तस संघ सुचारू रूपं चले यायेत पदाधिकारीपिं ल्ययाः सभा विसर्जन यात।

(१) श्री चैत्यधन शाक्य, सभापति
(२) " हेमबहादुर " उपसभापति
(३) " लालधन " मन्त्री
(४) " रामबहादुर हल्वाई, उपमन्त्री
(५) " भगतराज शाक्य, कोषाध्यक्ष
(६) " रत्नबहादुर वज्राचार्य, प्रचारक
(७) " मुनिराज शाक्य, निरीक्षक

'बाग्लुंग बौद्ध समिति'या स्थापना

थ्व हे भाद्र २ गते खुनु श्री ज्ञानोदय महाविहारे छगू बौद्ध समितिया उद्घाटन जुल। थ्व समितिया मोटा मिटि उद्देश्य मध्ये प्रधान उद्देश्य स्थानीय समाजे वइगु वातावरणे विचा यायेगु खः। समाचारे थ्व नं धाःगु दु उक्त सेवाकार्यया लागी धर्मपात्र जाकि छेँ छेँ दान कायेगु, थ्व हे कोषं समितिया ज्या चले यायेगु। समितिया पदाधिकारीपिं थथे—

श्री कुल बहादुर श्रेष्ठ, सभापति
" पृथीमान शाक्य, उपसभापति
" सूर्यमान शाक्य, मन्त्री
" बल बहादुर शाक्य, प्रचार मन्त्री

आनन्द कुटीस जापानी अतिथि—समाचार दु कि जापान, ताइशो विश्वविद्यालययां तिब्बेतन भाषाया विद्वान श्री आर० कानेको, सेँ भाषाया ज्ञान उत्तरोत्तर बृद्धि यायेया लागी व नेपालया प्राचिन शिलापत्रादिया अन्वेषण यायेत आनन्द कुटीस च्वना च्वंगु दु। थ्व नं समाचार दु कि वसपोलया नेपाले दँ-बदँति च्वनेगु इच्छा दु।

मरणं तं हि जीवितं

आश्विन २१ गते सुथे ७ बजे सदाथें पूजा यायेत विहारे झाम्ह श्रीसाहु बाबुकाजी लँ बिच्चे हे अक्समात रोगं कल। अनं निसें मेपिसं ज्वंका विहारे वनाः बुद्ध भगवानया दर्शन याना दिल। सकल परिवारपिं व डाक्टर वैद्यं आपालं प्रयत्न यात तर छुं सीप चले मजू। निघौ लिपा सुथे ६ बजे थ्व लोक त्वता वन। वेकः भों देशया प्रधान उपासक खः। चन्द्रकीर्ति विहार निर्माण व दान कार्ये छिगु आपा ल्हा दु। जिमिगु आशिकानुसार अवश्यमेव वेकःयात शुभगति व निर्वाण प्राप्त जुये माल।

'धर्मोदय' या दच्छियागु संग्रह

'धर्मोदय' दँ १ यागु त्वताः दँ २, दँ ३, दँ ४, दँ ५, थ्व वंगु अंक दँधंगु दँ ६ यागु फुकं सुंका बल्लाक सुइका दच्छि दच्छियागु छगू छगू याना ख्वातुगु जिल्द तया देका तयागु संग्रह (फाइल) थन कार्यालये दु। माः माः पिसं धया हया दिसँ। मूल्य जिल्द स्मेतं याना कं० रु० ५) जक। निगू झिके याइपिंत डाक खर्च मुफ्त।

—व्यवस्थापक 'धर्मोदय'
४, रामजीदास जेटियालेन, कलकत्ता—७

लेखक लेखिकापिंत निवेदन

आपालं लेखक लेखिकापिंत जिगु रचना छापे जुइ ला मजुइ ला, जुल ला मजुल ला, आः वइगु अंके दइला आदि मने द्वन्द जुइगु स्वाभाविक खः। गुलि लेखक लेखिकापिं ला लच्छि निलां थःगु रचना छापे मजुल कि निराश नं जुइ। उकिं थुजागु आशा निराशाया द्वंद मजुइकेया निंतिं थुगु दँ निसें निर्णय नियम देका। लुमंका तइ दिसँ, प्रकाशित जुइगु रचनाया प्राप्ति सूचना कार्यालये लेख थ्यना लच्छिया दुने तकं वइ। लेखया प्राप्ति सूचना लच्छि तकं नं मथ्यन धाःसा छिसं सीका दिसँ कि स्थानया अभावं वा लय्-पौया उद्देश्ययात अनुकूल मजुया छिगु रचना छापे यायेगुली जिपिं असमर्थ जुइ। लेखक लेखिकापिंके थ्व नं निवेदन दु, जवाबया लागी वा रचना लित छ्वया हयेत टिकट तया हया दी मत्य। स्वीकृति रचनाया प्राप्ति सूचना जिमिसं हे बिया हये। अस्वीकृति रचनाया न अस्वीकृति सूचना हे बिया हये फइ न टिकट तया हया दिल धका रचना लित हे छ्वया हये फइ। लेख सम्पादक 'धर्मोदय' नामं हे छ्वया दीगु कृपा तया दिसँ नापं सम्पादक नापे पौ व थःगु ठिकाना तया हया दीगु नं लुमंका दी मत्य। मेगु नियम न्हापाथें हे।

अनुवाद याना रचना छ्वया हया दीपिसं कृपया 'धर्मोदय' या परिवर्तन नियमया १४ नंबरगु नियम व्यना दिसँ।

—सम्पादक 'धर्मोदय'

कृपालु ग्राहक भाजु मैंजुपिन्त

कृपालु ग्राहक भाजु मैंजुपिनिगु सेवास छगू छगू या यां थ्वकिं ७४ गू 'धर्मोदय' पिकाये धुन। लच्छि या यां दँ फुत, अजागु दँ नं खुदँ फुत। नाप नापं कछलां ग्राहक जुया दीपिं कृपालु ग्राहकपिनि ग्राहक चन्दा नं थ्व वंगु कौला अंकं फुत। आशा जक मखु पूर्ण विश्वास नं दु, ग्राहक चन्दा फूपिं ग्राहक भाजु मैंजुपिसं न्हू-दँयात ग्राहक चन्दा बिया हया दीगु कृपा तया दी। अथवा क्वे नां च्वया तयापिं झी 'धर्मोदय' या शुभेच्छुकपिं मध्ये स्थानीय व्यक्तियात बुझे याना बिया दीसां ज्यू।--

श्री साहु हर्षरत्न, असन टोल, धालासिको, कान्तिपुर, नेपाल।
,, सुन उपासक, श्री सुमङ्गल विहार, ललितपुर, नेपाल।
,, आदिवज्र वज्राचार्य, नागबहाल, ललितपुर, नेपाल।
,, वर्णवज्र वज्राचार्य, स्वधाटोल, पूर्व १ नं०, पो० धुलिखेल, बनेपा।
,, लालधन शाक्य, पूर्व ४ नं० भोजपुर, खिखामाछा, टक्सार।
,, भिक्षु चुन्द, पद्मचैत्य विहार, बुटवल।
,, सानुकाजी, नीरकाजी, मखनटोल, गाड़थ न्ह्याने, पाल्पा-तान्सेन।
,, नरेन्द्रनरसिंह शाक्य, रंगेली बजार, सिक्किम।
,, साहु त्रिरत्न, धाकं छोकं, ल्हासा।

ग्राहक भाजु मैंजुपिंके थ्व नं प्रार्थना दु, यदि छित दच्छिया गुगु अंक मथ्यंगु दुसा व्यवस्थापकया नामे कार्ड छगू च्वया दीगु कष्ट याना दिसँ। अले हे छित मथ्यंगु अंक छिगु पौ थ्यने वं छ्वया हय् फइ।

—व्यवस्थापक 'धर्मोदय'

मिलिन्द प्रश्न

मिलिन्द प्रश्न ? मखु छित थुकी उत्तर नं दु। प्रश्न मिलिन्द जुजुयागु खः। गुम्हसिगु प्रश्नया लिसः सुनानं सन्तोष जुइक बी मफु, गुलि पण्डित, श्रमण ब्राह्मणपिं ला प्रश्न याः वइ धका बिसि नं वन। उम्ह हे मिलिन्द जुजुयागु अनेक प्रकारया प्रश्नया उत्तर महास्थविर नागसेनं बिया बिज्यात थ्व हे प्रश्न व उत्तर निगू नं थ्व सफूती वांलाक बिया तःगु दु। बौद्ध-धर्मया अध्ययन याइपिनिगु मने गुगु रूपं नाना प्रकारया प्रश्न, शंका मने जुइगु खः अजागु हे शंका मिलिन्द जुजुयात नं जूगु दु, थ्व खँ नं थ्व सफू ब्वनेव पता लगे जू। उकिं 'मिलिन्द प्रश्ने' छित थःगु शंका व उकीया उत्तर, थःके जु हे मजूगु, न्ह्यपुइ हे बुयाः मवनिगु शंका व उकोया समाधान नितां प्राप्त जुइ। थ्व नं बाजि तया धाये फु—छिसं थ्व सफू छको वांलाक थुइक ब्वना यंका दोव बौद्ध-धर्मया विषये छिके योम्ह सिनं यःगु प्रश्नयाः वःसां छिसं उत्तर बी फइ।

भाषा हिन्दी जूसां सरल जू। टाइप स्वच्छ। भोँ भिं। ख्वात्तुगु जिल्द। मू० ६॥) जक

प्राप्ति स्थान—
'धर्मोदय'—कार्यालय
४, रामजीदास, जेटियालेन,
कलकत्ता—७

अनुवादक—
भिक्षु जगदीश काश्यप एम० ए०

❀ हिन्दी का एक मात्र बौद्ध मासिक पत्र ❀

संस्कृति का अग्रदूत] **'धर्मदूत'** [ज्ञान का प्रदीप

सम्पादक—त्रिपिटकाचार्य भिक्षु धर्मरक्षित

यदि आप को उन भगवान बुद्ध की अमृतवाणी सुननी हो जिन्होंने कि समस्त विश्व में भारतीय संस्कृति और सभ्यता का अमर डंका पीटा था ; यदि आप को लंका, बर्मा, श्याम, नैपाल, तिब्बत, चीन, जापान, कोरिया, यूरोप, अमेरिका आदि के अपने बौद्ध बन्धुओं से परिचय प्राप्त करना हो और यदि आप को अपने जीवन को सुधारते हुए शान्ति एवं विश्व बन्धुत्व की ओर अग्रसर होना हो तो अवश्य "धर्मदूत" पढ़िए। इस से आप को बौद्ध संस्कृति, साहित्य, धर्म, कला, इतिहास, पुरातत्व आदि का परिचय मिलेगा तथा गणतन्त्र भारत के उत्थान की शक्ति प्राप्त होगी।

वार्षिक मूल्य ३) * एकप्रति ।=)

विज्ञापन दर के लिए लिखिए

पताः—व्यवस्थापक, 'धर्मदूत' सारनाथ, बनारस।

Printed and published by Bhikkhu Amritananda Secretary, Dharmodaya Sabha
at General Printing Works Ltd 83, Old China Bazar Street, Calcutta.